үнөөдэр Буряадай партийна ганизацийн ээлжээтэ конференци нээгдэхэнь

XXIV партийна конференциин делегадуудта амар мэндэ!

ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ШУХАЛА ШАТА

өдэр XXIV областной пар- конференци Улаан-Үдэ хо- Ленинэй ордено оперо бо- ледэй театр соо нээгдэ- Ээлжээтэ хорин гурба ду- онференциһээ хойшо хоёр йхэн жэл үнгэрбэ. Тоосоо- эхэн үе соо агууехэ со- Эхэ орон доторнай түүхэ- а шанартай үйлэ хэрэгүүд лэгдээ, гайхамшагта юумэ- болоо. Эдээн сооһоо эгээл ухала юумэниинь юуб гэ- манайда коммунизм үргэн тэйгээр байгуулгын Про- баталан абаһан КПСС-эй э XXII съезд болоно. Энэ ын шиидхэбэринүүдые, пар- аа Программые бэелүүлэн, скэ Союзнай урагшаа ком- м тээшэ амжалтатайгаар эо- ябаһаниинь совет хүн бү- элитэ.

хы совет арадтаяа хам- найшье республикын ажал- ромышленность, хүдөө ажа- олон культурна байгуулал- улам саашадань хүгжөөлгэ- илээд амжалтануудые түй- Тоосоото үе соо арадаймнай ын али бүхы һалбаринуудта хубилалтанууд болоо. Рес- кымнай промышленность айнгаа бүтээсые дээшэлүүл- лам бүри ехэ продукци гар- Жэшээлхэдэ, долоон жэлэй н жэл соо промышленна продукци гаргалга 35 процент- тээр ургаа. 1962 ондо валовой продукци гаргаха түсэб 103 про- цент, байгша оной 10 һарын түсэб мүн 103 процент дүүргэг- дэнхэй. Тоосоото үе соо түсэбһөө үлүүлэн нилээд ехэ шулуу нүүр- һэн, сонхын шэл, нооһон бүд, цемент, шифер болон бусад про- дукци гаргагданхай. Локомотив- вагон заһабарилгын завод, «Электромашина», «Теплоавтома- тика» болон бусад томо томо про- мышленна предприятинууд ажал хүдэлмэреэ шэнэдхэн хубилгаад, шэнэ зүйлэй продукцинуудые гаргадаг боложо байна. Фабрика- нууд болон заводуудта, промыш- ленна комбинадууд болон лес- промхозуудта, шахтанууд болон уурхайнуудта үйлэдбэриин тү- рүүшүүл, замай залуурашад болон ажалай баатарнуудай олоор ур- ган гаража байһаниинь эгээл һайшаалтай зүйл болоно. Комму- нис ажалай түлөө хүдэлөөн үдэр- һөө үдэртэ ургэжэһөөр. Промыш- ленна томо томо предприятинууд коммунис ажалай коллективүүд болонхой. Ажалай баатарнуудые тоолохо болоо һаа, захагүй олон.

Тиигэбэшье промышленность, транспорт болон барилгын орга- низацинуудай хүдэлмэридэ баһал ехэхэн дутагдалнууд бии бай- һаар. Олохон фабрика болон за- водууд, барилгын организаци- нууд болон леспромхозууд түсэ- бөө дүүргэнэгүй, ажалайнгаа бү- тээсые дээшэлүүлнэгүй, хангал- тагүй шанартай продукци гарга- на, продукциингаа үнэ сэнгые хямдаруулнагүй. 1962 ондо аяар 51 предприяти жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй һэн. Тиихэдэ байгша оной 10 һара соо 29 предприяти түсэбөө бэелүүлээгүй, тиигэжэ 3,1 миллион түхэригэй продукци гүрэндэ үгэбэгүй.

Эдэ дутагдалнуудай гол шал- тагаан юуб гэхэдэ, промышленна үйлэдбэриин парткомууд, пред- приятинуудай партийна комите- дүүд, эхин партийна организаци- нууд үйлэдбэриингөө хүдэлмэридэ хүсэд анхаралаа хандуулнагүй, эмхидхэлэй хүдэлмэри ёһотой- гоор хэнэгүй, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгуулагамжын хүдэлмэри нүлөө ехэтэйгээр ябуулнагүй, со- циалис мүрысөө ашатай үрэтэй- гөөр эмхидхэнэгүй. Бүхыдөө пар- тийна организациин үзэл сурта- лай хүдэлмэриин үйлэдбэритэй нягта холбоотой, нүлөө ехэтэй байгаа һаань, иимэ дутуу дунда- нуудай тохёолдохогүй байһаниинь лабтай. Эдэ дутагдалнууд тухай, эдэ дутуу дунданиудые ойрын саг соо усадхаха тухай областной партийна конференци дээрэ үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөнэй болохо байһаниинь дамжаггүй.

Республикымнай хүдөө ажахыда тоосоото үе соо тэрэшэлэн ехэ хубилалтанууд болонхой. Таряа- лангаймнай талмай нилээд ехээр үргэжөө, адууһа малаймнай тоо толгой олошороо, энээнһээ улам- жалан, колхоз, совхозууднай ороо- һо таряа, мяха, һү урдынхиһаа ехээр абадаг, Эхэ орондоо элбэ- гээр худалдадаг болоо. Богонихон болзор соо колхоз, совхозууднай илангаяа таряан ажалаа хүгжөөл- гэдэ нилээд амжалта туйлаа. Тэ- дэнэй тарилгын талмай 1961 он- до 641,5 мянган гектар байһанаа 1963 ондо 746,8 мянган гектар болоо гэхэ гү, али хоёр жэл соо 105 мянган гектараар ургаа, тии- хэдэ ороонһото ургамалнуудай та- рилгын талмай 190 гара мянган гектараар, тэрэ тоодо шэниисын —144 мянган гектараар, ехэ бо- лоо. Гансахан 1963 ондо урдын- хиһаа 100 мянган гектар ехэ шэ- ниисэ таригдаа ха юм. Энээнэй ашаар, энэ жэлдэ сагай улари- лай таагүй байгаашье һаань, мүндэртэ нилээд ехэ таряалан- гай сохигдоошье һаань, 1962 онойхидо орходоо 260 мянган центнер үлүү ехэ орооһо таряан абтанхай. Колхоз, совхозууднай Эхэ орондоо 9 миллион шахуу пүүд орооһо таряа худалдаа бшуу. 1961 онойхиһоо үлүү ехэ хартаабха, овощ ургуулагданхай. Колхоз, совхозууднай адууһа мал- даа үбһэ тэжээлшье урда урдын- хиһаа ехээр бэлдэдэг болоно байна. Мүнөө жэлдэ 1961 оной- хиһоо ехэ үбһэн сомогдоо, ехэ силос дарагдаа.

Парти болон правительствын шиидхэбэреэр хүдөө ажахы уда- ридалгые эрид хубилгаһанай ашаар, тэрэниие сэхэ үйлэдбэ- риин шэглэлтэй болгоһоной ашаар республикымнай хүдөө ажахы ехэ түргэн хүгжөө, ажал хүдэлмэридөө үльгэр жэшээ ха- руулдаг түрүү колхоз, совхозууд- шье бии, замай залуурашадшье ажахы бүхэндэ олошоронхой.

Зүгөөр хүдөө ажахымнай хүг- жэлтэдэ, колхоз, совхозуудаймнай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд тохёолдоһоор. Эгээл ехэ дутуунь юуб гэхэдэ, олохон ажахынууд экономическа талаараа гээгдэжэ ябана, жэлэй турша соо олзо оруулнагүй, гарзатайгаар ажал- лана. Алибаа малайнь тоо толгой эрид түргэн олошорногүй. Ашаг шэмэнь багахан байһаар. Ургаса- шье багаар абтана. Зэргэлжэ бай- һан хоёр ажахые абаад харабал, алишье талаараа адлихан эрхэ байдалтай байһан аад, хүдэлмэ- риинь үрэ дүн тад ондо ондоо байна. Энэ хадаа гол түлэб хү- тэлбэри дээрэһээ болоно бшуу. Колхоз гү, али совхозойнгоо эко- номикые гүнзэтыгөөр мэдэдэг, али бүхы ажал хүдэлмэреэ үйлэдбэ- ритэй нягта холбоотойгоор ябуул- даг, алибаа һалбаринуудайнгаа оньһыень зүбөөр оложо, шадамар бэрхээр ударидадаг хүтэлбэрилэг- шэдэй ажахынууд ходо амжалта- тайгаар хүгжэжэ байдаг заншал- тай. Энээн тухайда нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэг соо ехэ ойлгосо- тойгоор, тодо һонороор хэлэгдэн- хэй, тодорхой хэмжээ ябуулга- нууд хараалагданхай.

Мүнөө үедэ гээгдэнги нэгэшье ажахы байха ёһогүй, колхоз, сов- хоз бүхэн жэлһээ жэлдэ олзо- тойгоор ажаллаха зэргэтэй гэжэ асуудал тон зүбөөр табигдана. Энээн тухайда областной партий- на организациин делегадууд дэл- гэрэнгыгээр хөөрэлдэхэ болоно. Саашадаа хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомуудай урда, колхоз болон совхозуудай эхин партийна орга- низацинуудай урда энэ талаар илангаяа харюусалгатай зорилго- нууд табигданхай. Үйлэдбэриин парткомууд, эхин парторганиза- цинууд шэнэ эрхэ байдалда шэнэ зорилготой зохилдуулан ажал хү- дэлмэреэ эрид хубилгажа үшөөл биранагүй, суглаа хураалнууд, заседани зүблөөнүүд олошорхоёо һанана, сэхэ колхоз болон сов- хоздо, бригада болон фермэдэ эм- хидхэлэй хүдэлмэри һула бай- һаар.

КПСС-эй XXII съездын, пар- тиин ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, об- ластной партийна организаци үзэл сурталай хүдэлмэри нилээд һайжаруулаа, энэ хүдэлмэри үйлэдбэритэй холбоотой боложо, ажахын хүгжэлтэдэ нүлөөгөө үзүүлдэг болоо. Үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудай түрүү үүргэнь ехэжээ, тэдэнэр партийнабэшэ хү- нүүдые ажалай амжалтада зориг- жуулна, эрхим үльгэр жэшээ ха- руулна, түрүү дүй дүршэл дэл- гэрүүлнэ. Эндэ партийна органи- зацинуудай үүргын ехэ болоһо- ниинь харагдана.

Тиигэбэшье партийна органи- зацинуудай үзэл сурталай, хү- мүүжүүлтын хүдэлмэриие хаа хаанагүй хүсэд хангалтатай гэ- хын аргагүй. Эндэ ехэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Коммунизм байгуулагшын арюун һайхан зан- шал (моральна кодекс) хазагай- руулха ушарнууд эндэ тэндэ үзэгдэһөөр. Промышленна болон хүдөөгэй үйлэдбэринүүдэй парт- комууд, промышленна предприя- тинууд, колхоз болон совхозуу- дай партийна комитедүүд, али- баа эмхи зургаануудай эхин пар- тийна организацинууд үзэл сур- талай хүдэлмэриин элдэб олон зэбсэгүүдые хүсэд дүүрэнээр үшөөл хэрэглэнэгүй. Үзэл сурта- лай хүдэлмэриин ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулагда- даг, партийна хүдэлмэриин ар- га методэй үндэһөөрөө хубилжа, үйлэдбэридэ эрид ехэ нүлөө үзүүлдэг, түбхын түрүүндэ оло- ниитэ зониие шэн габьяата ажал- да үдэрһөө үдэртэ шударгыгаар зоригжуулдаг байгаа һаань, ма- най ажахын амжалтанууд бүри- шье ехэ байха һэн. Шэнэ эрхэ байдалда партийна хүдэлмэриин арга метод, дүй дүршэл, онол эн- шо тухай партийна конференци дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болохо бэзэ гэжэ найдагдана.

Республикымнай партийна ор- ганизаци ээлжээтэ XXIV конфе- ренцидээ үзэл сурталайнгаа, эм- хидхэлэйнгээ талаар хатуужан- хай, урган хүмүүжэнхэй, түрэл Коммунис партияа, нүхэр Н. С. Хрущев түрүүтэй партиингаа Центральна Комитедые тойрожо нягтаар жагсанхай, урдаа байһан харюусалгатай зорилгонуудаа нэ- рэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхээр үнэн зүрхэнһөө зоригжонхой ерэ- бэ.

XXIV областной партийна кон- ференцидэ, конференциин делега- дуудта ажал хүдэлмэреэ амжал- татай һайнаар дүүргэхыень хү- сэе!

РАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): XXIV областной партийна конференцидэ хабаадахаяа ерэһэн Га- Нуурай шахтын экскаваторщик Леонид Зверев, «Эрдэм» совхозой хонишон, Социалис Ажа- Герой Балдама Доржиева, Хойто-Байгалай аймагай «Победа» колхозой һаалишан Любовь Кле- а. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 276 (10337) | 1963 оной ноябриин 23, суббото | Сэн 2 мүнгэн

МИКРОЭЛЕМЕНТНҮҮД ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ЕХЭ АША ТУҺАТАЙ

ряалангай ургасые дээшэ- хэ гээшэ арадай ажахын шухала зорилго болоно. зорилго амжалтатайгаар хэхын тула Эхэ оронойн- бүхы районуудта үтэг- гэ ехээр хэрэглэхэ шуха- Үтэгжүүлгэ хэнгүйгөөр хү- ажахын үйлэдбэриие мү- сагай эрилтэдэ хүрэмөөр өөжэ шадахагүй байнабди Н. С. Хрущев хэлэһэн.

икроэлементнүүд гэжэ нэр- дэг азот, фосфор, калитай а мүн лэ микроэлемент- тэй минеральна үтэгжүүл- дые һайнаар хэрэглэбэл, ай хүрьһэ һайжаруулжа, алнуудай ургасые дээшэ- хэ юм. Мүнөө үедэ хүдөө ыдамнай микроэлементнүүд анец, медь, молибден, кобальт, иод) хэрэглэг- болоо. Газар таряалан. ажал эрхилхэ хэрэгтэ мик- ментнүүдэй ехэ удха ша- байһаниинь мэдээжэ.

ргамалнуудые микроэле- нүүдээр үтэгжүүлхэдэ ур- ь дээшэлхэһээ гадна, мүн рын һайжардаг. Ургамал- а микроэлементнүүдэй бии юл, азотно, фосфорно, ка- үтэгжүүлгэ тэдэндэ һай- шэнгэжэ, ургасыень дээ- үлнэ. Харин тэдэниие лэхэдээ, газарай хүрьһэ, ажахын ургамалнуудай илгаае хараада абаха ла. Юуб гэхэдэ, бүхы ур- нуудта ямар нэгэ микро- нт заатагүй хэрэгтэй бай- бэшэ. Жэшээлхэдэ, хар- а, саахарай свёкло, тэжээ- корнеплодуудта орооһото алнуудһаа ехээр бор хэ- й байдаг.

үн микроэлементнүүдые лэхэ газарай хүрьһэн блика доторнай олон ян- байна. Харин тэдэниие бү- зэрэнь харуулангүй, гол хахалагдадаг газарай энэй илгаа дээрэ тогто- Иимэ газар сэхэнхидээ шулуугаар элбэг, нагша- шэбхэ багатай юм. Мүн багатай, фосфор, кали хаа- йралдадаг. Иимэ хүрьһэн- микроэлементнүүд —молиб- кобальт, марганец, туул- зэд—бага байдаг. Хяаг- Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэ- управленинүүдэй газарай эндэ цинк, молибден, ко- илангаяа бага юм.

офессор О. В. Макеевэй бэри доро 1962 онһоо кукурузын поли дээрэ элементнүүд хэрэглэгдэжэ н. Кукурузын ургаса дээ- лхэ хэрэгтэ цинк, марга- олибден, зэдэй аша туһа- йһыень эдэ туршалганууд һаа. 1962 оной хабар кислэ цинк, сернокислэ нец, молибденовокислэ гэхэ мэтэ микроэлемент- минеральна үтэгжүүлгэ- лижо хэрэглэгдэһэн бай- Иимэ үтэгжүүлгэ хэрэг- лэһэн полиин нэгэ гектарһаа 374 центнер кукурузын ногоон набшаһан, харин хэрэглэгдээ- гүй поли дээрэһээ—280 центнер хуряагдаһан юм. 1963 ондо хоёрдохёо иимэ үтэгжүүлгын оруулагдахада, бүри ехэ ногоон набшаһан хуряагдаа. Кукурузын полидо микроэлементнүүдые хэрэглэхэдэ, тэрэнэй ургаса нэ- гэ гектарһаа түрүүшын жэлдэ 28 центнерээр, хоёрдохи жэл- дэ—47 центнерээр дээшэлүү- лэгдэһэн байна. Мүн байгаа- лиин байдалай тааруу байхада, ургамалай набшалха үеэр хүй- тэржэ, һүүлээрнь хура бороо- гүй байгаашье һаань, һайн ур- гаса абтадаг.

Азот багатай хүрьһэндэ мо- либден, марганец оруулхада, кукурузын, мүн бусад ургамал- нуудай ургаса дээшэлнэ. Эдэ микроэлементнүүдэй үнэ сэн ехэ юм. Тиимэһээ промышлен- ностиин элдэб янзын үлөөдэһэн соо дайралдадаг микроэлемент- нүүдые хэрэглэхэ асуудал та- бигдана. Молибденэй, вольфра- май промышленностиин үлөөдэ- һэ микроүтэгжүүлгэ болгон хэ- рэглэхэ ехэ арга бололмжо рес- публика доторнай бии. Иимэ үлөөдэһэн молибден, вольфрам, марганец, цинк, алюмини, тү- мэр, магни ехэтэй гээшэ.

Кукурузын ургасые дээшэ- лүүлхэ хэрэгтэ вольфрам, мо- либденовэ промышленностиин үлөөдэһэнэй ямар аша туһатай байһые тодоруулхын тула мүн лэ туршалга хэгдээ. Тиихэдээ молибденэй үлөөдэһэн кукуру- зын буурсаглалгые түргэдхэдэг гэжэ тодоруулагдаа. Мүн мик- роэлементнүүдэй холисоор та- рилгын урда тээхэнэ үрэһэ сэ- бэрлэхэдэ, ургасань дээшэлнэ.

Микроүтэгжүүлгэ илангаяа промышленностиин үлөөдэһэ хэрэглэхэдэ экономическа та- лаараа ехэ аша туһатай боло- но. Хүрьһэндэнь марганец, цинк, молибденэй оруулагдаһан газарта кукурузын нэгэ цент- нер набша ногооной үнэ сэн 0,22—0,23 түхэриг, кукурузын үрэһэ сэбэрлэхэдэ—центнер набша ногооной үнэ сэн 0,16 түхэригтэ хүрэһэн юм. Харин вольфрам, молибдентэй үлөөдэ- һэ хэрэглэхэдэ, ургасынь үнэ сэн бүри хямда, 0,12 түхэригтэ болоһон байна. Иимэ үтэг- жүүлгые хэрэгтэй газартань абаашахада, кукурузын үнэ сэн ехээр хямдаруулагдана, урга- сань горитойгоор дээшэлүү- лэгдэнэ.

Промышленностиин үлөөдэһэ хэрэглэхэдэ хүдөө ажахыда ехэ олзо оруулагдана. Энэ олзые республика дотор тариг- дадаг кукурузын бүхы талмай дээрэ хубаажа харабал иимэ болоно. Байгша ондо 72 мян- га шахуу гектарта кукуруза таригдаһан байгаа. Энэ талмай дээрэ промышленностиин үлөө- дэһэ хэрэглэжэ, кукурузын ур- гаса дээшэлүүлээ һаа, 2—5 мил- лион түхэригэй олзо оруулагда- ха байна гэжэ түрүүшын тур- шалга гэршэлэн харуулба.

Н. АБАШЕЕВА,
М. СЕНИЧКИНА,
Э. ГЕРШЕВИЧ.
Буряадай комплексно научно-шэнжэлэлгын институдай газарай хүрьһэнэй таһаг.

ШЭНЭ ЖЭЛ ГАРАТАР ДҮҮРГЭХЭБДИ

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЫЕ угтуулан

«Сибиряк» колхозой меха- низаторнууд һүүлэй жэлнүүд- тэ трактор, машинануудаа на- мар эртэ заһабарилжа эхи- лээд, богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэдэг һайн заншалтай болонхой. Нёдондо үбэлшье бүхы тракторнуудаа, тарилгын машинануудаа шэ- нэ жэл гаратар заһабарилжа дүүргээ һэн.

Заһабарилгын шанар һайн байһанаа поли дээрэ харуулаа һэн. Хабарай тарилга, ургасын хойноһоо харууһалга, паар ха- халалга, ургаса хуряалга, на- марай паар элдүүрилгэ бүхы- дөө саг соогоо үнгэргэгдэһэн юм. Трактор, машинануудай муугаар заһабарилагдаһанһаа шалтагаалжа голодоһо гарга- ха ябадал үзэгдөөгүй. Ган гасуур жэлэй болоошье һаа, колхознай бараг һайн ургаса абажа, гүрэндөө 23 мянган центнер таряа худалдажа, тү- сэбөө нилээд үлүүлһэн байна.

Ургаса хуряалгын дүүрэхэ- лээр колхозой механизатор- нууд байгша оной октябриин 10-һаа трактор, машинануу- даа заһабарилжа ороо. Плуг, борной гэхэ мэтэ заһабари багатай машинанууд отделени- нүүдэй мастерскойдо орхигдо- жо, тэндээ заһагдаа. Сеялкэ- нүүд, тракторнууд колхозой гол мастерскойдо бүхыдөө суглуулагдаа.

Зарим трактористнууд, жэ- шээнь, Түхэреэнэй отделениин Иван Гаврилович Городников ноябриин 1 хүрэтэр даабари- та бүхы плуг, сеялкэ, культи- ватораа заһабарилжа дүүргэв. Мүн Түнхэнэй отделениин трактористнууд Георгий Леон- тьев, Иннокентий Александров гэгшэд Октябриин һайндэрэй урда тээ бүхы машинануудаа бэлэн болгожо шадаа. Мүнөө эдэнэр «ДТ-54» трактораа ка- питальнаар заһабарилжа дүүргэхэеэ байнхай.

Заһабарилгын бүхы хүдэл- мэри колхозой түбэй мастер- ской соо хэгдэнэ, 40 механи- затор хабаадуулагдана. Мас- терской дотор мотоор заһаба- рилха, блогой хабхаг, түли- шын аппаратура заһабарилха узелнууд, слесарьнүүдэй, тү- мэршэ дархашуулай, электро- газова гагнуури хэхэ хүнүү- дэй, токарьнуудай бүлэгүүд хүдэлнэ. Эдэнэрэй дундаһаа түлишын аппаратура заһаба- рилха узел (даагшань Михаил Евграфович Кобелев), блогой узел (даагшань Василий Афа- насьевич Шехин) бултанһаа һайнаар хүдэлнэ, эдэнэрһээ боложо трактор заһабариһаа гаргаха хэрэг һаатаагүй бай- ха. Мүн бусадшье узелнууд, бүлэгүүд һайнаар ажаллана.

Механизаторнууд хоорондоо мүрысэжэ, бэе бэедээ туһал- жа, хуушан частьнуудые шэ- нэдхэн заһабарилжа шадаһа- най ашаар лэ амжалта туй- лагдана гээшэ. Һүүлэй мэдээ- гээр колхознай 15 трактор бэлэн болгоод, үшөө 10 трак- тор заһабарилжа дүүргэхэеэ байна. Тиигэжэ 1964 оной ян- вариин 1 хүрэтэр заһагдаха ёһотой бүхы 45 трактораа бэ- лэн болгохо зорилготойбди, болгохошье байхабди. Де- кабрь һарада 20 трактор заа- тагүй заһагдаха.

Заһагдаһан тракторнуудай мотоор хүйтэн, халуунаар хү- дэлгэгдэжэ туршагдана, түли- шэ гаргашалгань, мүн хүсэ- ниинь наринаар шалгагдана. Трактор бүхэниие тусхай ко- мисси шалган абана.

Хабарай хүдэлмэридэ хэрэг- тэй болохо машинанууд мүнөө заһабарилагдажа гол түлэб дүүрэнхэй. 40 сеялкэ, 35 плуг, 15 культиватор, борной, лу- щильнигууд бэлэн болоо.

Заһабарилга хэжэ байһан хүнүүдэй дунда ойлгуулам- жын хүдэлмэри ябуулагдана. Үглөө бүри политинформаци үнгэргэгдэнэ. Энээниие кол- хозой парткомой секретарь нү- хэр Воронин эрхилнэ. Механи- заторнуудай ажалай журам һайн. Мастерской дотор үглөө- нэй 9 часһаа үдэшын 6 час хү- рэтэр халуун хүдэлмэриин охин замхадаггүй. Һүниндөө токарьнууд лэ ажалладаг.

Механизаторнуудай дунда ажалша бэрхэ хүнүүд олон. Жэшээнь, комбайнер Яков Александрович Сороковиков ургаса хуряалгын үедэ 381 га таряа хадажа, 4314 центнер орооһо суглуулһан юм. Мүнөө энэ нүхэрнай мотоор заһаба- рилгын узел ударидажа бай- хадаа, мүн лэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Комбайнернууд Василий Шехин, Александр Побков гэгшэд ургаса хуряалга дээ- рэ түрүү зэргэдэ ябаад, мүнөө- шье һайнаар ажаллана.

«ДТ-54» трактораар халаан соогоо 1002 га условно хаха- лалга хэһэн тракторист Васи- лий Черниговов, «МТЗ-50» трак- тораар 971 га хэһэн Александр Сороковиков гэгшэд заһаба- рилга дээрэ үдэрэйнгөө даа- бари ходо үлүүлнэ.

Эршэмтэй һайнаар ажалла- жа, манай механизаторнууд шэнэ жэл гаратар бүхы трак- тор, машинануудаа заһабарил- жа дүүргэхэ байһандаа найда- на. Зүгөөр манай хүдэлмэридэ юун һаад хэнэб гэхэдэ, «Сель- хозтехникэ» нэгэдэлэй отделе- ниин хүдэлмэришэд маанадта шухала хэрэгтэй запчастьнуу- дые саг соонь үгэнэгүй. Саа- шадаа эдэнэр манай эрилтэдэ анхаралтайгаар хандаха бэзэ гэжэ найданабди.

Ажалаймнай энэ амжалта декабрь һарада зарлагдахаяа байгаа КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ манай бэлэг болохо юм.

А. Сымбылов,
колхозой инженер-механик.
Түнхэн.

ШЭНЭ ФАБРИКА АШАГЛАЛГАДА ОРОБО

Республика дотор түрүүшынхеэ баригдаһан нооһо угаадаг фабри- кые ашаглалгада тушааха тухай актда үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ ко- миссиин гэшүүдэй гар табигдажа, шэнэ фабрика хүдэлжэ эхилбэ. Энэ предприятиие ашаглалгада тушаа- һан ушар республикымнай инду- стриин улам саашаа хүгжөөгдэжэ байһые дахинаа гэршэлжэ үгэнэ.

Республикымнай колхоз, совхо- зуудай тушаадаг нооһон ондоо об- ласть, хизаар абаашагдахаа боли- жо, эндээ сэбэрлэгдэн угаагдаха болоо. Ерэхэ жэлэй январьһаа тус фабрикынхид хүнгэн промышлен- ностиие түүхэй эдээр хангажа эхилхэнь. Энэ жэлэй дүүрэтэр эндэ түхеэрэлгэнүүдээ шалган тааруулха нооһо угааха түрүүшын ажал хэг- дэхэ юм. Мүн хүршэ областьнуудай хүдөө ажахынхидай тушаадаг ноо- һон эндэмнай асарагдажа, угаагда- хаар хараалагданхай.

Ноябриин 22-ой үдэрэй 3 саг- та Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэ, Зүүн-Сибириин совнархозой хүнгэн промышленностиин управлениин на- чальник И. М. Крючковой нооһо угаа- даг цехтэ орохо үүдэндэхи улаан лентэ таһа хайшалхадань митингдэ сугларагшад альга ташалгаар уг- таба. Тэрэ доронь эндэхи агрега- дууд хүдэлжэ эхилээ.

Фабрикые барижа бодхооһон ба- рилга-хабсаралгын 7-дохи управ- лениин барилгашад Гүрэнэй комис- сиин гэшүүдтэй хамта фабрикын гол байшан соогуур ябажа, хэһэн бүтээһэн ажалаа согсолон харанад, баярланад. Тэдэнтэй хамта фабри- кын хүдэлмэришэд предприятиин- гаа түрэһэн үдэрые баяр, омогор- холтойгоор тэмдэглэбэ.

Тус СМУ-гай Павел Орловой, Федор Пашинай, Александр Зубко- вой даадаг комплексно бригада- нууд, мүн Вера Агафонова, Мария Черепанова гэгшэдэй хүтэлбэрил- дэг шэрдэгшэд, Иван Корабенковой модошо дархашуулай бригада һүүл- шын үдэр болотор эндэ ажаллаа.

Фабрикые бариһан барилгашад олон бэрхэшээлнүүдые дабан гараа. Тиимэһээ тэдэнэй энэ үдэр баяр- лаха, омогорхохонь зүб. Шулуу- шад, модошо дархашуул, штукатур- щик, шэрдэгшэд, сантехнигүүд бул- тадаа үшөө нэгэ харюусалгатай шалгалта бариба.

Комиссиин гэшүүд фабрика соо- гуур ябажа хараад, шэнэ пред- приятиие ашаглалгада тушаан аба- һан тухай актда гараа табижа, республикын промышленностьда үшөө нэгэ шэнэ предприяти нэмэ- һэн тухай үнэмшэлгэ үгэһэн бай- на.

Г. Эйхе.

Фабрикын нооһо илгадаг цех соо.

А. Истоминой фото.

Республикын колхоз, совхозуудта трактор заһабарилга тухай

1963 оной ноябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Үйлэдбэриин управленинүүд	Тракторнуудай заһабарилагдаһаниинь
Баргажанай	12
Зэдын	10
Кабанскын	7
Хяагтын	11
Мухар-Шэбэрэй	9
Түнхэнэй	6
Улаан-Үдын	3
Хориин	9
«Скотооткорм» трестын совхозууд	13

ХҮНДЭТЭ МАСТЕР

Байтал шадарайнай ой тайгада үбэл ерээд, нарhан модод саhан малгайгаар хушагдан, газар хүйтөөр амисхална. Хандагатайн леспромхозой түб тосхонhоо модон соогуур годирон гараhан харгы модо бэлэдхэлэй Ехэ-Горхоной пункт хүрэжэ ерэнэ. Эндэмнай модо бэлэдхэлэй халуун хаhа саг түлэг дундаа: бензохюрөөтэй, тракторай абяан нэгэшье минута соо замханагүй. Бүхы Буряад нютагтаа суурхажа ябаhан Алексей Павлович Кудряшовой даадаг бага комплексно бригада эндэ ажаллана.

Коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн энэ бригадынхид ажал хэрэгээрээ леспромхоз соогоо суурхаhаар үнинэй. Бригадые даагша нүхэр Кудряшов партиин обкомой промышленна бюродо ажалайнгаа дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхэ гэжэ энэ жэлэй эхеэр уригдаhан байгаа.

— Бидэнэр онсо ехэ юумэ хэнэгүйбди, ямаршье нюуса манда байхагүй. Инженернүүдэй заажа үгэhэн, дурадхаhанай ёhоор ажалаа эмхидхэнэбди. Харин тиихэдээ технологи наринаар сахихые оролдонобди. Тобшоор хэлэхэдэ, hэшхэлэйнгээ зэргээр ажалланабди,—гэжэ А. П. Кудряшов хөөрөө hэн.

Тэдэнэй ажал, мүн хайшан гэжэ мүнөөдэрэй илалтада хүрэhэн тухай эндэ ехэ хөөрэлдөөн болоо. Бүри залуу наhандаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ, Пензиhээ холын Буряад нютаг ерэhэн юм. Бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулха хүсэлэнтэй байжа, леспромхозой элдэб янзын хүдэлмэридэ ябаа. Ажалhаа hамшангүй эрдэм бэлэдхэлээ дээшэлүүлжэ, мэргэжэлтэй болоо. Арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй абтаhан түрүүшын жэлдэ тракториcтын мэргэжэлтэй боложо, бага комплексно бригадые даагшаар томилогдоо hэн.

Даажа абаhан бригадань эмхитэй hайнаар, нэгэ жэгдээр ажаллана, хүдэлмэриин үдэрэй час бүхэниие зүбөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Бригадир өөрөө эмхитэй, оролдосотой ажалай hайн жэшээ харуулдаг. Эрхим тракторист байхаhаа гадна, мүн шадамар хюрөөшэн, модо таллуулагша юм. Олон гарай мастер гэжэ тэрэниие нүхэдынь дэмы нэрлэнэгүй. «Модо бэлэдхэлэй болон модо урадхуулгын хүндэтэ мастер» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Үсөөн хүнhөө бүридэhэн тус коллектив бригадирайнгаа жэшээгээр, үйлэдбэреэ эмхитэйгээр ябуулна. Ажалай халаанай эхилхэдэ, түлэг дундань, мүн халаанай дүүрэхэ багта юу хэхэ, ямар хүдэлмэри дүүргэхэ тухайгаа бригадын гэшүүн бүхэн hайн мэдэдэг. Тэдэнэр захяа заабари хүлеэжэ байдаггүй, харин амжалта түйлахын тула бүхы хүсэ шадалаа гарган ажалладаг. Модо хюрөөдэгшэ Авдей Комаровой «Дружба» хюрөөгөөр модо отолхыень харахада урматай: модод хойно хойноhоо түргэнөөр, нэгэ тээшээ унагаагдана. Тэрэнэй иигэжэ отолдогойнь ашаар тус бригадынхид хараалагдаhан нормоhоо хоёр дахин түргөөр модо ашажа шэрэнэ. Үглөөдэр мүнөөдэрэйхиhөө hайнаар ажаллаха хүсэлэнтэй байжа, бултадаа hуралсан, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ.

Эдэнэр тракторнуудай хойноhоо техническэ харууhа зүбөөр эмхидхэнэ. Иигэжэл модо бэлэдхэлэй гол механизмын таhалгаряагүй хүдэлхэ арга хангана. Техникын хойноhоо hайса харууhалhанай ашаар эдэнэй даажа абаhан трактор 5,5 мянган часай туршада капитальна заhабаригүйгөөр ашаглагдаа. Харин нормын ёhоор 4000 часай туршада хүдэлгэгдэхөөр хараалагданхай.

Эдэнэр жэл соо 16 мянган кубометр модо отолхо даабаряа 20,7 мянган кубометртэ хүргэhэн байна. «Забайкаллес» комбинадай бага комплексно нэгэшье бригада энээнhээ урда тээ иимэ ехэ бүтээсэ түйлаагүй юм. Нүхэр Кудряшовой бригадынхид орон соогоо мэдээжэ болоhон Костромагай Геннадий Владимирович Денисовэй бригадые ахижа гараа. Г. В. Денисовэй бригада 3 жэл 11 hарын туршада 60 мянган кубометр модо Эхэ орондоо бэлэдхэжэ үгөөд, нүхэр Н. С. Хрущевой амаршалга абаhан юм. Харин Алексей Павлович Кудряшовой бригада долоон жэлэй дүрбэн жэл соо 69,1 мянган кубометр модо бэлэдхээ.

Дүй дүршэлдөө түшэглэн, бригадаараа hара бүхэндэ 2000 кубометрhээ бага бэшэ, жэлдээ 24 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэжэ партиин обкомой бюро дээрэ Алексей Павлович үгэеэ үгэhэн байгаа. Модо отологшын хэлэhэн үгэ бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ. Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэhэн тэрэнэй фамилиин хажууда үндэр бүтээсэ түйлаhыень гэршэлhэн шэнэ тоо hара бүхэндэ аржыдаг. Алексей Павлович Кудряшовой фото республикын хүндэлэлэй самбарhаа абтадаггүй юм. Комбинадай хэдэн зуугаад модоной тэрэнэй жэшээгээр ажаллахые оролдоно.

Үйлэдбэри дээрээ амжалта түйлажа мэдээжэ болоhон мастерай ажабайдалда бүхы наhан соогоо мартагдашагүй хоёр ехэ событи болоhон байна. Энэ жэлэй апрель соо нүхэр Кудряшов КПСС-эй гэшүүндэ абтаа hэн. Тиихэдээ партиин гэшүүнэй хүндэтэ нэрэ солые үндэр дээрэ үргэжэ ябажа, коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ ябаха гэhэн тангариг үгэhэн юм. Энээнэй hүүлээр Хоёрдохи баярта хүртэбэ: коммунис ажалай хүдэлөөндэ хабаадагша түрүүшүүлэй бүхэсоюзна слёдто ошоhон байна. Москва хотодо олон hонирхолтой юумэ хараа, үйлэдбэриин замай залуушадтай, тэрэ тоодо Г. В. Денисовтэй уулзаа. «Ажалай габьяагай түлөө» медаль тэндэ барюулагдаа юм.

Нүхэр Кудряшов саашадаа шэнэ амжалта түйлаха, бүри эршэмтэй шангаар ажаллаха хүсэлэнтэйгөөр Москваhаа бусаhан байха. Мүнөө тэрэнэй даадаг бригадын модо бэлэдхэдэг газарта халуун ажалай эршэ бүри шангадажа байна. Эхэ ороной шэнэ барилгануудта шухала хэрэгтэй модо бүри ехээр бэлэдхэхые оролдоно.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ hаяхан А. П. Кудряшовтой уулзабабди. Бригадын ажал хэрэгыень hонирхоходо, тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

—Гэмгүй, hайнаар ажалланабди гэхэдэ болохо. 10 hара соо 21 мянган кубометр модо бэлэдхээбди.

—Жэлэйнтнай түсэб хэды hэм?

—18 мянган кубометр. Энэ түсэбөө болзорhоонь гурба hараар урид дүүргээд, даабариhаа гадуур 3 мянган кубометр модо бэлэдхэhэн байнабди.

Хүндэтэ мастер түйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарнагүй. Долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ, 42 мянган кубометр модо түсэбhөө гадуур Эхэ орондоо бэлэдхэхэ зорилго урдаа табинхай. Зорилгоо хүрэхэнь лабтай. Нүхэр Кудряшов областной партийна конференциин делегадаар hунгагдажа ерэнхэй.

К. БАЛДАЕВ.

ҺЭШХЭЛЭЙ ГУРИМАЙ ЁҺООР...

3. «БҮХЫ ЮУМЭНЭЙ ТҮЛӨӨ ХАРЮУСАЛГАТАЙБДИ

Колхознигуудтай — малшадтай хөөрэлдэхэдөө, эдэнэрэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, «Байгал» колхозой партийна организаци, правлени, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд, эдэбхитэд-соёлшод ямар бэ даа онсо түсгаар арга хэрэглэдэг гээд хэлэхээ hанагданагүй. Зүгөөр хүн бүхэн, малшан бүхэн ниитын ажалда ямараар хабааданаб, хамтынгаа хэрэгтэ ямар хубита нэмэри оруулхаб гэжэ колхозник бүхэндэ тон тодо hонороор ойлгуулагданхай,—гээд колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Ванчиковтай хөөрэлдэхэдэ элирбэ.

Энэ нютагтаа түрэhэн, томо болоhон, hураhан, мүнөөшье эндээ хүдэлжэ байдаг, дүүрэн шарайтай энэ хүн колхозойнгоо партийна организациин, коммунистнууд болон эндэхи бүхы ажалша малша колхознигууд тухай хөөрэжэ байхадаа, сонхо руу харана.

—Соёл сурталай, хүмүүжэл болбосоролой хүдэлмэридэ бидэнэрэй ухаалhан шэнэ hонин арга методшье гэжэ үгыл даа,—гээд нүхэр Ванчиков энээндэ халаглаhан мэтээр бидэн тээшэ хараад байба. Маанадай, хүтэлбэрилэгшэд болон соёлшодой, ехээр hаналаа табидаг юумэн гэхэдэ, хүн бүхэндэ анхаралтайгаар хандаха, үнэн зүрхэнhөө хөөрэлдэхэ гэжэ оролдодогбди. Энээнэй үндэhөөр ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа тодорхой hонор болгохо гэжэ оролдодог гээшэбди. Энэ талаар партиин ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол бидэндэ эли тодо заабари үгэhэн байна. Илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ **колхозойнгоо нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябахаар, дааhан ажалайнгаа түлөө харюусалгые улам дээшэлүүлхэ мэдэрэлтэйгээр колхознигуудаа хүмүүжүүлхэ** гэжэ ехэ оролдолго гаргагдана. Энэ хадаа үнэхөөрөө үгаа харюусалгатай түрим ёho болоно. Юуб гэхэдэ, колхозник бүхэн хамтын, ниитын юумэндэ хамаагүйгөөр хандахаяа болихо, бүгэдынгөө юумэнэй түлөө hанаа үнөөгөө зободог болохо байна ха юм. Иимэ гурим заншахадаа, «энэ манай бэшэ, колхозой—яанаб, намhаа саагуур, нараhаа наагуур» гэхээ болижо, **«бидэнэр бүхы юумэнэй түлөө харюусалгатайбди»** гэhэн ёho гурим заншаха болоно. Энээниие бага юумэнhээ эхилээбди гэжэ нүхэр Ванчиков ярина. Жэшээнь, нэгэ иимэ гурим заншал бии болонхой: үбэлжөөнhөө малшад зуhаланда ороходоо малайнгаа байрын шэбхэ малтажа, сабшалан дээрэ тараадаг. Хохирынь обоологдоно. Эндэмнай гансал хохироор дэбдихэр хэдэг шүү. Иимэ ажалай дүүрэhэнэй hүүлээр лэ малшад зуhаландаа ородог гуримтай.

Соёл сурталай хүдэлмэриие тодорхой болгохын, табигдаhан зорилго дүүргэхэ хэрэгтэ түлхисэ үгэхын тулада партийна организаци, правлени олон ондоо онол арга хэрэглэдэг байна. Нэн түрүүн партийна организациин коммунистнуудай олонхинь (47-hоо 39-ниинь) мал ажалда хүдэлнэ. Эдэнэрэй 24-ниинь үхэршэн юм. Энэмнай шиидхэхы хүсэн болоно. Партийна бюрогой гэшүүдтэ малай түсхай гүүртэнүүд даалгагданхай. Иигэжэ хубаарилhанай hүүлээр бюрогой гэшүүд, мал ажалай мэргэжэлтэд, бусад эдэбхитэд малай гүүртэнүүдээр ябажа байдаг гуримтай.

Тиихэдээ эдэнэр юу хэнэб? Ажахын асуудал шиидхээд, сайгынь уугаад ошоно гү? Тиимэ бэшэ. Гүүртэ бүхэндэ ябаhан ямаршье түшаалтай хүн малшадай табиhан асуудал заатагүй шиидхэхэ даабаритай ябадаг, шиидхэдэгшье гээшэ. Мүн хөөрэлдөө хэхэ, лекци уншаха мэтэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг юм. Жэшээнь, партийна организациин секретарь нүхэр Ванчиков (мал ажалай талаар түрүүлэгшын орлогшо юм) Хойто Байсада байражаhан мяха-hүнэй гүүртэ ошобо. Эндэ ажахын асуудал шиидхэхэhээ гадна, нүхэр Ванчиков уласхоорондын асуудалаар лекци уншаа. Шагнагшадынь асуудал hураад hалананагүй. Юуб гэхэдэ, малай гүүртэ бүхэн батарейтай приёмниктой гээд дээрэ тэмдэглээ hэмди. Газетэ, журналнуудые абажа уншадаг юм. Тиимэhээ дотоодо, гадаадын hонининие дуулhан мэдэжэ байдаг. Иихэдээ хүн бүхэнтэй түс түстайнь хөөрэлдэдэг, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдагаараа эндэхи партийна организациин хүдэлмэри онсо илгаатай.

Аяар холын Далахай нютагта хүдөөгэй библиотекэ Зэдынгээ үйлэдбэриин управленидэ эгээл hайн библиотекэ гэжэ тоологдодог. Тэндэ Евдокия Раднаева зургаадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Зураг дээрэ: библиотекарь Е. Раднаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

4. ҺУРАҺАН — ДАЛАЙ...

Ажахыгаа улам урагшатайгаар хүгжөөхын, ашаг олзо ехэтэй болгохын тулада нэн түрүүн шадабаритай, мэргэжэлтэй болохо, адуу малаа зоотехническэ заабариин ёhоор харадаг болохоhоо эхилээд, олон юумэндэ hураха хэрэгтэй байhаниинь ойлгосотой. Үхэрнэд, hаалишадаа зоотехническэ заабарида hургаха хэрэгтэй. Тиимэhээ үнгэрэгшэ жэлдэ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые зооветеринарна эрдэмэй юрэнхы заабаринуудта hургаhан байгаа. Энээниие колхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд эрхилhэн юм.

Иимэ hуралсалай аша туhа ехэ байгаа гэжэ эндэхин хөөрэхэ байна. Зооветеринарна эрдэм ухаанай юрэнхы заабаринуудые ойлгожо абаhанай ашаар малшад ажал хүдэлмэридөө hайн үрэ дүн түйладаг болонхой. Илангаяа залуу мал—тугал томо болгохо талаар эндэ ехэ ажал ябуулагдана. Түл муутайл hаа, түлюур муу ээзэтэй ажахы гэлсэдэг ха юм даа.

—Нёдондо зооветеринарна эрдэмэй юрэнхы заабаринуудтай малшадые танилсуулаа hэм, иимэ кружогой хүтэлбэрилэгшэ байгаа hэм, —гэжэ колхозой главна зоотехник, залуу коммунист Михаил Цыренов хөөрэбэ. Малшад, hаалишад зоотехническэ эрдэмэй юрэнхы заабари мэдэдэг болоходоо ондоо байна. Манай колхоздо тугал тэжээжэ томо болгохо хүдэлмэридэ онсо анхарал табигдадаг. Түсгаар шэглэлтэйгээр залуу малаа томо болгохо гуримтайбди гэжэ энэ зоотехнигнай яриба.

Энэ залуу мэргэжэлтэ Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргээд, гурбадахи жэлээ эндэ хүдэлжэ байгаа юм. Эндэхи мяха, hүнэй «фабрикын» ажахые эрдэм ухаанай талаhаа ударидагша энэ бэеэрээ бидэнэрэй урда миhэржэ байна. Мал дээгүүр ябажа байhанаа hаяхан ерээд, газаа мориёо уяжа, бага доhолон татаад, энэ залуу нүхэр орожо ерэбэ. «Хүлөө лаглаабши?» гэжэ хүнэй асуухада, «Аа, бараг даа, моримни бага булдяад, хүлөө хүндэхөөгөө гүб» гэхэдэнь, «иимэншье юумэн байгаа юм ааб даа» гэhэн шэнжэ тэмдэг нюуртань үзэгдэнэ. Телогрейкэ үмдэнхэй, ондатра малгайгаа шэгэбшэнүүдые оодонь уянхай, хурса харасатай энэ залуу мэргэжэлтэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Манай hаалишад тугалнуудаа өөhэдөө хаража томо болгодог. Манайда түсгаар тугалшан гэжэ байхагүй. Эхэhээнь таhалха болотор hаалишад өөhэдөө харадаг гуримтай. 15 хоногтойhоонь эхилээд, тугалнуудта холимол тэжээл талха тарянай зүйлтэй холёод, тугалда аарса эдюулжэ эхилдэгбди. Иигэжэ тэжээхэдэ, тугал бүхэн дунда зэргээр сүүдхэдөө 400—650 грамм хүрэтэр нэмэжэ байдаг юм. Иимэ тэжээл хоолоор томо болгоходо, 6 hаратайдаа тугал 180—220 килограмм татажа байдаг. Заядуулдаг үнеэдтэ табижа, тугалнуудые томо болгодог гуримтай. Аарса эдюулэлсээд, энэ арга хэрэглэжэ, тугалнуудые тэжээхэдэ, хоролто болодоггүй. Жэшээнь, Зуhалан гэжэ нютагта түбхинэhэн Жэп Шагдуровай гүүртынхид 100 үнеэдhээ 100 тугал абажа, томо болгоо юм. Үгышье hаа, иимэ жэшээ харуулая. Мүнөө жэлэй январиин 1-hээ хойшо абтаhан мянга гаран тугалhаа миин 20 тугал хоролтодо ороhон байна. Энээнэй урда тээ тугалай гарзалха ябадал ехээр үзэгдэдэг байhан. Бүхы абаhан тугалаймнай 25—30 процентнь гарзада ородог hэн. Мүнөө жэлдэ манай колхоз 100 үнеэн бүриhөө 95 тугал абажа, томо болгожо шадаха гээд залуу мэргэжэлтэ хүсэhэн зориhондоо найдангяар хэлэбэ.

Экономикын эхин шатын эрдэмдэ hураха хоёр кружок мүнөө жэлдэ эмхидхэгдэнхэй. Энээндэ малшад hуралсана. Эрдэмтэ зоотехник Михаил Цыренов ветеринарна фельдшер В. Дарижапова хоёр эдэ кружогуудые хүтэлбэрилнэ. Колхозой центртэ партиин түүхэ шудалха кружок байгуулагданхай. Хүтэлбэрилэгшэнь колхозой түрүүлэгшэ Даши-Нима Дамбаевич Бабалаев юм. Мүнөө эдэнь хүдэлжэ эхилэнхэй.

Д. ЖУГДУРОВА.

КОНФЕРЕНЦИЬЭЭ КОНФЕРЕНЦИ ХҮРЭТЭР

1961 оной сентябрь hарада XXIII областной партийна конференци болоhон байгаа. Мүнөө XXIV областной конференци нээгдэхэнь. Энэ үе соо Буряадай партийна организацида ехэхэн хубилалтанууд болоhон байна.

* КПСС-эй ЦК-гай 1962 оной ноябриин Пленум партиин хүтэлбэрилхы органуудые дороhоонь дээрэ хүрэтэр үйлэдбэриин шэнжээр байгуулха гэжэ шиидэhэн байгаа. Тус Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн манай республикада урдандаа байhан хүдөөгэй райкомуудай орондо хүдөөгэй үйлэдбэриин управлениин найман партком,—Баргажанай, Зэдын, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Хориин парткомууд; промышленна үйлэдбэриин зононуудай —Загарайн, Прибайкалиин, Галуута-Нуурай парткомууд байгуулагдаа.

* Арадай ажахын хүтэлбэрилгые hайжаруулха зорилготойгоор партиин областной комитедтэ 2 бюро — хүдөө ажахын үйлэдбэриие болон промышленна үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ бюронууд, хүдөө ажахын талаар партийна органуудай, соёл сурталай таhагууд, промышленностиин талаар партийна органуудай, соёл сурталай таhагууд, тэрэшэлэн барилгын, городской ажахын таhаг байгуулагдаа.

* Парти, правительствын шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинан шалгажа байхын тулада КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитет байгуулагдаа. Тэрэнэй тусхай органууд үйлэдбэриин управлени, зоно, район бүхэндэ, Улаан-Үдэ городто бии.

* Тоосоото үе соо областной партийна организациин коммунистнуудай тоо 2.012 хүнөөр олошороо. Партида шэнээр абтагшадай 41.6 процентнь хүдэлмэришэд, 16,5 процентнь колхознигууд, 41.8 процентнь алба хаагшад болоно.

* Республикын коммунистнуудай 38,8 процентнь промышленность, барилга, транспорт дээрэ, 31,1 процентнь колхоз, совхозуудта ажаллана. Тиигэжэ бүхы коммунистнуудай олонхинь гэхэ гү, али 69,9 процентнь мүнөө үйлэдбэритэй сэхэ хамаатай ажалда хүдэлжэ байна.

* Республикын партийна организацинуудта дээдэ, хүсэдбэшэ дээдэ эрдэмтэй коммунистнуудай тоо тоосоото үе соо 3.637-hоо 3.924-дэ хүрэбэ. Тиихэдэ дунда эрдэмтэй коммунистнуудай тоо 793 хүнөөр олошороо. Тиигэжэ мүнөө үедэ республикадахи коммунистнарай 3 хүн бүриин нэгэнинь дээдэ гү, али дунда эрдэмтэй болоно.

* Областной партийна организацида үнгэрhэн үедэ коммунистнууд—эхэнэрнүүдэй тоо 318 хүнөөр олошоржо, мүнөө бүхы коммунистнуудай табанай нэгэ хуби гэхэ гү, али 20.7 процент болоно. Гадна Буряадай парторганизацида 46 үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд бии.

* Партиин үндэhэ hуури болгошо 852 эхин организацинууд республика дотор тоологдоно. Эдэнэр томохон бүхы предприятинуудаар, колхоз совхозуудаар, hуралсалай газарнуудаар хүдэлнэ. Бригадануудай, цехүүдэй партийна организацинууд олошорбо. Гадна үйлэдбэриин участогуудта 734 партийна группанууд байгуулагданхай. Энэнь 1961 онойхиhоо 378-аар олон болоно.

Хүдөөгэй партийна организацинуудта

Партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэриин үрэ

Үргэн ниитэ зоной дунда эмхидхэлэй болон ойлгууламжын, хүмүүжүүлгынгые хүдэлмэри зүбөөр, hайнаар ябуулхын тула хаа хаанагүй партийна, партийно-комсомолой бүлэгүүдые байгуулха гээнэ алиншье талаараа зүб байна.

Жэшээлхэдэ, мүнөө манай бригада, фермэнүүдтэ эмхидхэгдэhэн партийна бүлэгүүдые абаад үзэе. Тэдэнэр коммунистнуудайнгаа тоогоор үсөөхэншье hаа, арад зоной дунда, үйлэдбэри дээрэ өөhэдөө бэеэрээ хүдэлжэ байхадаа, олондо hайн жэшээ харуулна, парти, правительствын политикые зүбөөр ойлгуулна ха юм. Тиигэжэ партийна бүлэгүүд ажахын, ниитэ-политическэ асуудалнуудые үдэр бүри амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэнь партком болон отделениин парторганизацинуудта ехэхэн туhа хүргэнэ.

Манай совхозой партком бригада, фермэнүүдтэ байгуулагдаhан партийна бүлэгүүдтэ түшэглэн ажалаа ябуулна. Партбүлэгүүдэй hайнаар хүдэлхэ, парткомой зүгhөө зүбөөр нүлөөлхын тула 2 hарадаа нэгэ дахин семинар, зүблөө үнгэргэдэгбди. Эндэ партийна бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон шагнагдадаг. Мүн тэдэнэй ажалые ходо хинан шалгажа, саг соонь тодорхой зүб заабари үгэжэ, али болохоор туhалжа байхада таарамжатай гэжэ ойлгообди.

Жэшээ болгон, совхозой хоёрдохи отделениин 2-дохи бригадын (Романово тосхоной) партийна бүлэгэй ажал тушаа тоггомоор.

Эндэ мүнөө 15 коммунист хүдэлнэ. Нэн түрүүн тарянай ургаса хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын үедэ тус бүлэг хэр зэргэ хүдэлөө гээшэб гэжэ харуулбал, иимэ байна. Үбhэ, таряа хуряалгада ороходоо урид партийна суглаа зарлаад, энэ шухала хүдэлмэридэ хэр бэлдэгдэжэ байhан тухай бригадирай тоосоо шагнаа. Тэрэниие бүхы талаhаань зүбшэн хэлсэжэ, тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгын бүхы ажалые hайнаар эмхидхэхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа. Энэ халуун хаhа соогуур зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха агитаторнуудые томилоо. Социалис мүрысөө зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр дэлгэрүүлхын тула баhал ехэ юумэ хээ.

Тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгын үедэ звено, агрегат, хүн бүхэнэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүн 10 хоног бүри гаргажа, түрүүшүүлые али болохоор урмашуулдаг байба. Бригада, звенонуудай байрлаhан отогто дайшалхы хуудаhан, ханын hонин ходо гаргагдадаг байгаа. Энээнэй ашаар эдэ шухала хүдэлмэри яhала эмхитэйгээр эхилжэ, муу бэшээр үнгэргэгдөө юм.

Малай фермэнүүдэй партийна бүлэгүүдые баhал магтаалтайгаар хүдэлнэ.

Урда жэлнүүдтэ хоёрдохи бригадын hаалиин гүүртынхид hү багаар haажа, ходол гээгдэнги тоодо ябадаг бэлэй. Тэд эндэ эдэбхитэй шударгы коммунистнуудые малшадаар табижа, тэндэ партийна бүлэг бии болгообди. Тиигэжэ мүнөө фермынхид ажалаа эрид hайжаруулба. Үнгэрhэн 10 hарын туршада hү hаалияа нёдондоной энэ үеынхиhөө 17 процентээр дээшэлүүлжэ, совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитедэй дамжуулгын Улаан тугта 4 дахин хүртөө. Өндөогоор хэлэбэл, фермэнүүдэй дундахи социалис мүрысөөнэй дүн hара бүри гаргахада, 4 hарын турша соо түрүү hуури эзэлээ. Тиихэдээ үнеэн бүриhөө 1500 килограмм hү haahан байна. Түрүү hаалишад Клавдия Корытова, Тамара Лагерева, Любовь Корытова гэгшэд түс түстаа үнеэн бүриhөө 1600-1700 килограмм hү haанхай.

Нарай тугалнуудай харууhа, тэжээлшье эрид hайжараа. Үнинэй малшан Тимофей Буянов хаража байhан тугал, бирууудайнгаа шэгнүүрые тус бүридэнь сүүдхэдээ 750—800 граммаар нэмээнэ. hайнаар түлжүүлжэ, томо болгохо буруу, хашарагуудые харадаг үхэршэн Григорий Капустин мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмээдэг болонхой.

Романовска бригадын гахайшадшье hайн үрэ дүн түйлана. Нёдондо эндэ 600—700 гахай шахагдажа байhан hаа, мүнөө 1800—2300 хүрэтэр гахай шахагдана. Шахамал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэ соо дунда зэргээр 300—400 граммаар нэмээгдэнэ. Тиигэжэ эндэхин үнгэрэгшэ жэлдэ оройдоо 1074 центнер гахайн мяха тушааhан аад, байгша оной 10 hара соо 2000 центнер тушаанхай. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 800 шахуу центнер мяхан худалдагдаха.

Энэ бригадын партийна бүлэгэй ажалай hонирхолтой талань юуб?

Нэн түрүүн хүн зоноо хүдэлхэ газартань зүбөөр тааруулан табина. Жэшээнь, hаалиин фермые даагшаар коммунист А. Кабылиниие томилоод, тэрэниие партбүлэгэй хүтэлбэрилэгшөөр hунгаа. Гахайн фермые даагшаар олон жэлдэ коммунист Г. Буянов хүдэлжэ байгаа. hаяшаг энэ нүхэрэй үндэр наhатай болоходо, бүхы отделени, бригадаараа hайн hайханаар амаралтада үдэшөө юм. Гахай үсхэбэрилгые hайн мэдэхэ, эдэбхитэй Г. Телешев мүнөө энэ ферм[...] томилогдонхой.

Партийна бүлэгэйхид социа[...] мүрысөө эмхидхэн, тэрэнэйнгээ [...] hара бүри гаргаад, малшадай [...] лаан дээрэ зүбшэн хэлсэдэг. Фе[...] гүүртэдэ харуулан ойлгуулха х[...] сэл, онол аргануудые үргэнөөр та[...] данхай. Хэн малшан, хэн хүдэ[...] ришэнэй мүрысөөндэ түрүүлжэ, [...] нэйнь гээгдэжэ ябаhаниинь хара[...] лэ мэдэгдэхэ.

Партийна суглаан hара бүри [...] лагдажа, эндэ бригадир, фе[...] даагшадай тоосоон шагнагдадаг [...] римтай. Коммунист бүхэн парт[...] даабаритай байгаад, тэрэнэйнь [...] гэлтэ наринаар хинан шалгагд[...] Тэрээнhээ гадна, партбүлэг тэн[...] комсомолой, профсоюзай, мүн [...] сионернүүдэй соведэй, нүхэдэй [...] дэй, дружина болон бусад ниит[...] эмхинүүдэй ажалда ехэхэнээр [...] лөөлнэ. Эндэхи коммунист, ком[...] молшууд бултадаа hуралсана. Ил[...] гаяа малшадай дунда зоотехниче[...] hуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ анха[...] табитдана.

Гэхэтэй хамта энэ партийна [...] гэй, мүн бусадшье бүлэгүүдэй аж[...] да нэгэшье дутуу дунда зүйл [...] хуул hайн гэхэ болоо hаа, зох[...] гүй. Дутагдалнууд, шиидхэгдэ[...] асуудал үшөөл үсөөн бэшэ уша[...] Тиигэбэшье партийна бүлэгү[...] ажалай hайн үрэ мүнөө хаа хаан[...] харагдажа байна.

Е. НЕНАШЕВ,
Кабанскын үйлэдбэри[...] управлениин Шергинс[...] совхозой парткомой секретар[...]

Һурагшадай ханын газетэ

ҺУРГУУЛИИН дэргэдэ hурагшадай комсомолой болон пионернүүдэй эмхинүүдэй орган — «Знание — сила» гэhэн гаршагтай ханын газетэ гарадаг юм. Энэ газетээ hурагшад өөhэдөө бэлдэжэ гаргадаг.

Газетын түрүүшын номерто Хурамхаанай совхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ Б. М. Надагуров «hургуулиингаа нэрээр омогорхо» гэhэн гаршагтай статья бэшэбэ. Статья соонь дайнай урда жэлнүүдтэ тус hургуулиин аха классуудай hурагшадай оло[...] тын ажабайдалда эдэбхитэй[...] хабаадалсадаг тухай хэлэгдэ[...]

Ханын газетын удаадахи [но]мерто Хурамхаан hууринай түү[...] хэ гэхэ мэтэ hонирхолтой [...] дээсэлнүүд толилогдоо.

«Һурагшадай ажабайдал» [гэ]hэн гаршаг доро классуу[...] болон пионернүүдэй отрядуу[...] ажал, hуралсал хирэ хирэ [...] лоод лэ бэшэгдэжэ байдаг.

Г. Бадмаев.
г. Баргажан.

Кадрнуудые анхаралтайгаар шэлэн табиха, хүмүүжүүлхэ

«Правдын» ноябриин 19-нэй түрүү бэшэгhээ.

Ленинэй байгуулhан манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй эрхилдэг али бүхы гайхамшагта ажал ябуулга нэгэл үг зорилгодо—КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые, коммунис общество байгуулха программа—КПСС-эй шэнэ Программые бэелүүлгэдэ бүрин зорюулагданхай. Коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха, хүнүүдэй материальна болон оюун сэдьхэлэй баялигуудые хангаха хэрэгтэ бүхы хүсэл оролдолго шэглүүлэгдэнэ. Химическэ промышленностиие улам саашадань хүгжөөхэ, арадай ажахыда химиин продуктнууд болон материалнуудые бүри ехээр хэрэглэхэ хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхэ КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа Пленумшье экономическа гол зорилгые шиидхэлгэдэ мүн лэ зорюулагдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ промышленность, барилга болон хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалда манай парти ехэ анхарал хандуулhан, хандуулжашье байна. Экономикын бүхы hалбаринуудые үлэмжэ hайнаар хүтэлбэрилдэг болохо асуудалнуудые аша үрэ ехэтэйгээр шиидхээ, арадай ажахые бодотоор хүтэлбэрилдэг болохо талаар эрид хубилалта бэелүүлээ. Коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулхын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй ЦК-гай үнгэрэгшэ жэлэй ноябрьда болоhон Пленум шухала hуури эзэлнэ. ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэриин ёhоор партийна органууд үйлэдбэриин шэнжээр шэнэдхэн хубилгагдаа, промышленность болон барилгые үлэмжэ hайнаар хүтэлбэрилдэг болохо тушаа шэнэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Үргэн олон ажалшадые хабаадуулhан саг үргэлжэ хүдэлдэг, зохисотой партийно-гүрэнэй хиналтын гурим байгуулагдаа.

Партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй ленинскэ харааша шугамай зүб байhые ажабайдал батадхан харуулна. Арадай ажахые партиин зүгhөө хүтэлбэрилдэг гуримые шэнэдхэн хубилгаhан, ажахыгаа дороhоонь дээдэ шата хүрэтэрнь хүтэлбэрилхэ тодо hонор, тааруу зохид гурим байгуулhан ушар долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ hайнаар нүлөөлнэ. Үйлэдбэриин шэнжээр байгуулагдаhан партийна органууд промышленность, барилга болон хүдөө ажахые улам тодо hонороор, түсэблэн хүтэлбэрилдэг болоо.

Эмхидхэлэй шэнэ онол арганууд хадаа кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, hургаха ба хүмүүжүүлхэ асуудалнуудые гол анхаралдаа абаhан лэ газарта өөрынгөө булюу hайн байhые үлэмжэ дүүрэнээр харуулна. Хүнүүд, кадрнууд, соёл сурталай[...] талаар тэдэнэй хатуужа[...] эрдэм hургуули мэдэсэ, [...] дүршэл, онол шадабари, [...] сэл оролдолгонь ямаршье х[...] рэгтэ шиидхэхы удха шан[...] тай байдаг. Манай парти б[...] бол **«Хүнүүдые шэлэн оло[...] шиидхэбэриин дүүргэлт[...] шалгаха хэрэг али бүхы [...] дэлмэриин гол эшэ үндэ[...] ниинь мүн»** гэжэ В. И. Лен[и]нэй заабариие хододоо хүт[...] бэри болгодог.

Партийна органуудые [...] лэдбэриин шэнжээр би[...] гуулха хэрэгэй үлэмжэ бул[...] hайн байhые онсолон тэм[...] лэхэ зуураа, нүхэр Н. С. Хр[у]щев иигэжэ хэлээ h[...] **«Зүгөөр тус тустаа промы[...] ленна болон хүдөө ажах[...] үйлэдбэриие hайнаар мэдэ[...] партиин хэрэгэй түлөө ре[...] люционно шуналтайгаар тэ[...] сэхээр бэлэн байдаг эршэм[...] шамбай, оюун бэлигтэй эмхи[...] хэлшэдые үйлэдбэриин хүт[...] бэридэ табяагүй hаамнай, па[р]тийна органуудай, тэрэшэл[...] промышленность болон хүд[...] ажахые хүтэлбэрилхэ ор[...] нуудай эгээлшье hайн бүр[...] дэл hанаhанда хүрэмөөр [...] дүнгүүдые үгэхэгүй гэжэ hа[...] са мэдэхэ хэрэгтэй. Ии[...] кадрнууд манайда бии».**

Шэнэдхэн хубилгалгын үе[...] хүтэлбэрилхы партийна, с[о]ветскэ болон ажахын орг[а]нуудай кадрнууд нилээд ш[э]нэдхэгдэhэн, бэхижүүлэгдэ[...]

...асхоорондын ёһо гуримые бүдүүлигээр эбдэбэ

...Гадаадын хэрэгүүдэй ми... А. Громыко Конгын Рес... (Леопольдвиль) хэрэгүү...үрын этигэмжэтэ С. Ки...е ноябриин 21-дэ урижа ...үрэнүүдэй хоорондохи ха... үзэгдөөгүй ааша зоргоо...һантайнь, совет диплома... СССР-һээ Конгын Респуб...айдаг посольствын совет... Воронин, посольствын ат... Мякотных гэгшэдтэ эсэр...өлгэ гаргаһантайнь дашэ..., Советскэ правительст...е тэрээндэ барюулаа. Кон...гүйе сахиха албанай хү...шэд посольствын дипло... машиные байлгажа, нэг...д, досоонь һуужа ябаһан ...агдаһан совет диплома...охёо, хубсаһа хунарыень ...тиигээд тэдэниие албанайн...а абаашаһанайнгаа һүү...өдэ хаагаа. Мүн энэ үдэ... СССР-эй посольствын ...электрын гал үттэхээ ...телефонуудынь таһалагда...шангые тойруулаад пара...удһаа болон энгэй хубса...эн тагнуулай албанай ...һаа харуул табигдаһан

...л хоёрдохи үдэртэнь со...н сайд премьер-министр ... уулзаа. Тус ушар тухай ...эдэхэгүй байнаб гэһэн хэ... Адула элшэн сайдта мэ... байха юм.

...Республикатай хани хол...вет гүрэнэй тусхай дипло...а түлөөлэлгын зургаанда ...эр шаглуулагдаһан эдэ зэ...р ябуулганууд хадаа улас...н бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн ...мые бүдүүлигээр эбдэһэн ...олоно гээд советскэ ното ...гдэнэ.

...ьдвильда совет диплома...ббтолһон, тэдэниие сохиһон, нэгжэһэн, арестовалһан, түрмэдэ һуулгаһан. тэрэшэлэн СССР-һээ Конгодо байдаг посольствын байшангые хүреэлһэн ушар хадаа яажашье сагааруулхын аргагүй харата муухай ааша болоно гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Уласхоорондын орёо бэрхэтэй оршон байдалда ороһон залуу республикада али болохо туһаламжа үзүүлхын тулада Советскэ Союз, Конгын Республикада байдаг совет түлөөлэгшэд хүсэлэл оролдолгоёо гамнадаггүй байгаа. Гадаадын этгээдүүдтэй холбоотой Леопольдвилиин газетэнүүдэй зүгһөө СССР-эй посольстводо эсэргүү хардалга гүрдэлгэнүүдэй һүүлэй үедэ болошогүй муухайгаар хэгдэдэг болоһондо Конгын правительствын анхаралые Советскэ правительство урда тээнь хандуулһан байна. Хорото хүсэнүүдэй ямаршье һанаашалганууд хадаа мүнөө хэгдэһэн харата муухай ябуулгын түлөө харюусалгаһаа Конгын Республикын правительствые сүлөөлхэгүй байна гээд ното соо тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй правительство хадаа Конгын Республикын правительствада эрид шанга буруушаалга мэдүүлхэ зуураа, совет дипломадуудые дары түргэн сүлөөлхэ, тэрэшэлэн СССР-һээ Леопольдвильда байдаг посольствын һаадгүйгөөр ажалаа хэхэ эрхэ байдал бии болгохо тухай эриилтэ хэнэ. Зэмэтэйшүүл хэһээгдэхэ, тохёолдуулагдаһан гарза гай түлэгдэхэ, саашадаа иимэ зоргоороо ааша гаргаха ябадалай үзэгдэхэгүйн тулада хэмжээнүүд абтаха бэзэ гэжэ Советскэ правительство хүлеэнэ гээд ното соо хэлэгдэнэ.

* * *

Советскэ правительствын нотын текстые Конгын правительстводо дары түргэнөөр дамжуулхаб гэжэ Конгын Республикын хэрэгүүдээр саг зуурын этигэмжэтэ С. Кини хэлээ.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Саянай совхозой һүрэг хонид бэлшэжэ ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ША-гай правительствын үндэһэ бариимтагүй буруушаалга

...й гадаадын хэрэгүүдэй ...ство США-һаа Москвада ...посольстводо ноябриин 21-дэ ...гээжэ, Баруун Берлин оро...н Америкын сэрэгэй авто...ууд Маренборндохи советскэ ...пунктда ноябриин 4-дэ ...баригдаһан тушаа США-...вительствын үндэһэ барим...үушаалгые зүбтэй бэшэ гэ...һон байна. Советскэ энэ но...США-гай посольствын нояб...й нотодо харюу болоно.

...кэ хиналтын пунктда дээ...эгшэдэй гараха гуримые ... сэрэгэй алба хэгшэдэй ... гэжэ һэдэһэн дээрэһээл ... автоколонныг баригдаһые ...тэмдэглэхэ шухала гээд ... правительство тоолоно гэ...эй МИД-эй ното соо зааг...

...ын сэрэгэй засагаархидай ... заабариие США-гай пра...о урдаа барина гэжэ тэ...тоһоо элеэр харагдана. Зү... заабаринуудынь совет сэрэгэй засагаархидта зааханшье хамаатай бэшэ байна бшуу.

Үнэндөө Америкын тала хадаа зорюута иимэ арсалдаа гаргаад, һүүлээрнь өөһэдөө буруушаалга мэдүүлжэ ородог гээд советскэ ното соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Маренборндохи советскэ хиналтын пункт дээрэ гараашадал адли арсалдаануудай боложол байхые эрмэлзэдэггүй байгаа гээшэ һаа, США-гай правительство хадаа Америкын ямар нэгэн харюусалгагүй офицерэй ябуулгаһаа уламжалан аюултай арсалдаанай гарахагүйн тулада өөрынгөө сэрэгэй тусхай түлөөлэгшэдтэ шухала заабари үгэхэ ёһотой болоно. Тиихэтэй хамта советскэ хиналтын пунктнууд дээрэ шалгалта хэхэ гуримые Америкын сэрэгэй алба хэгшэдэй эбдэһэнһээ уламжалан тохёолдожо болохо таарууугүй хойшолонгой түлөө бүхы харюусалгые Америкын тала дааха болоно гэжэ Советскэ правительство уридшалан һануулхые хүсэнэ гээд СССР-эй МИД-эй ното соо заагдана.

(ТАСС).

Совет‑үүдэй хүдэлмэри

Хонхолын сомсоведтэ

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгээр Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сомсовет һүүлэй үедэ ажал хүдэлмэреэ эрид һайжаруулаа гэжэ хэлэхэдэ болохо. Соведэй сесси, зүблөөн саг соогоо үнгэргэгдэжэ, шухала шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, тэрэнээ бэелүүлхын тула эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Хонхоло нютагта хамтын, гүрэнэй зөөри үрихэ, хулгайлха ба социалис хуули ёһо эбдэхэ ябадал һүүлэй үедэ олошороһон байгаа. Энэ асуудалаар нютагай Соведэй тусхай сесси үнгэргэгдөө. Сессидэ депутадуудһаа гадна, уригдаһан олон эдэбхитэд байлсаа. «Социалис хуули ёһо сахилга, гүрэнэй зөөри хамгаалга» гэһэн асуудалаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Ф. Варфоломеев элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд хүдөө ажахын артелиин Устав Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо сахигданагүй, колхознигуудай хамтын суглаан саг соогоо болоногүй, үмсэдөө хэмһээ үлүү газартай, адууһа малтай айлнууд олон гэжэ шүүмжэлээ. Шалгалтын элирүүлһэнэй ёһоор, 120 айл хэмһээ олон малтай, 12 айл Уставаар тогтоогдоһонһоо ехэ газартай гэжэ мэдэгдээ. Колхозой сабшалангые хэнһээшье һурангүй үмсэдөө сабшадаг, артелиин тарияе, үбһые үмсын малай гэшхэдэг ушар али олон. Колхозой правленидэ ажалшадай гомдол, дурадхалай дэбтэр байдаггүй, тиигээд колхозникуудһаа ороһон гомодолнууд хэдэн һара соо харагданагүй — столой һугалга соогуур хэбтэдэг, үгы болодог байна гэжэ элирүүлэгдээ. Түрэлхид Х. Мухомедзянов, Г. Стулев гэгшэд һургуулиин наһанай ухибүүдээ һургуулида эльгээдэггүй байгаа. Энэ асуудал сомоной зүблөөн дээрэ түрэлхидэй хабаадалгатайгаар харагдаад, тэдэнэр ухибүүдээ һургуулида эльгээдэг болоһон байна. Бүгэдэниитын һуралсал бэелүүлхэ хэрэгтэ багшанар Ф. Варфоломеев, К. Валиева, Н. Горюнова нютагай Соведтэ ехэхэн туһа хүргэдэг.

Соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэриие сомоной Совет саг үргэлжэ һонирхожо, тодорхой туһаламжа үзүүлжэ байдаг. Хонхолын, Никольскын клуб, библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд байд гээд лэ Соведэй сесси гү, али зүблөөн дээрэ хүдэлмэри тухайдаа тоосодог юм.

Н. Митрофанов түрүүлэгшэтэй Хонхолын сомоной Совет элдэб янзын асуудалнуудые өөрынгөө сесси, зүблөөн дээрэ хэлсэдэг, дутуу дунданнуудые усадхаха хэмжээ саг дары абадаг байна.

А. Борисов.

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Роза Балдакова арба һарын туршада даажа байһан үнеэн бүриһөө 2065 литр һү һаажа, колхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЛКСМ-эй гэшүүн Р. Балдакова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АХАДА ИИМЭ БАГША БИИ

Нарата һайхан намарай тунгалаг үглөөгүүр нариихан дуутай хонхын абяанай хүсэд замхаагүй байхада, класста оробобди. Гушаад гаран ухибүүд жэрэгэд гээд нэгэн доро бодошобод. Тэдэнэр багшатаяа амар мэндээ хэлсээд, һууридаа һууба. Уданшьегүй һурагшад хэшээлээ эхилбэ.

Тэдэниие харахада. нюдэндэ урихан гээшэнь! Булта нэгэ наһанай. Тиимэһээ томо жэжэньшье, үндэр набтарыньшье тон адлиханууд; булта сэбэрхэнээр хубсаланхай, саб сагаан захатай, шад улаан галстуктай, басагадынь үһэ зүһөө зохидхоноор һамнажа, сэбэр сагаан бант уянхай...

Эдэниие ажаглан харахада, нэгэ айлай ухибүүд шэнги. Тиимэ байнгүй яаха һэм, нэгэл багшада һурадаг зон ха юм! Эдэнэймнай һургагша, Татьяна Дагбаевна Дамбаева, өөрынгөө түрэһэн хүүгэдтэ хандаһандал адли зохидхоноор тэдээндэ хандаһаар, миһэрэн байжа хэшээлээ захална. Тэрэниие адаглахада, дунда зэргын бэетэй, түхэреэн сагаан. дүүрэн шарайтай, елэн хара үһэтэй, даруу зантай багша.

Энэ үдэрэй хэшээлдэ «ы-ии» аялгануудые дабтажа эхилбэ. Сэгүүдэй орондо эдэ үзэгүүдэй таараха нэгыень табигты гэнэ. Самбарта бэшэһэн мэдүүлэлнүүдыень шэнжэлхэдэ, һурагшадта таараһан, тэдэниие хүмүүжүүлхэ удхатай. Энэ хүдэлмэреэ шалгаһанайнгаа удаа «гүнзэгы, эжы, зүгы, бишыхан, ниитын» гэхэ мэтэ үгэнүүдые оруулаад, мэдүүлэл зохёожо бэшэхэ даабари үгтэнэ. Һурагшадынь түргэнөөр зохёожорхино. Тэдэнэр өөһэдын болон оршон тойронхи ажабайдалһаа зохидхон мэдүүлэлнүүдые һанажа зохёоно. Жэшээлхэдэ, Дарима басаган иимэ мэдүүлэл зохёобо: Ниитынгээ зөөри гамнаха ёһотойбди. Аха голнай зундаа гүнзэгы байдаг.. Володя хүбүүн иимэ мэдүүлэл бэшээ: Минии эжы фермын һаалишан юм...

Һүүлдэнь багша «арж...на, түр..., биш...хан» гэхэ мэтэ үгэнүүдтэй карточкануудые һурагшадта харуулна, тэдэнь таараха үзэг харуулнад (һурагша бүхэндэ тэбхэр сааріһанай нэгэ хажуудань «ы», нүгөө хажуудань «ии» үзэг бэшээтэй байна).

Энэ хэшээл Ахын дунда һургуулиин гурбадахи класста болоһон байна. Багша хэшээл хэхэдээ, мүнөө һурагшадта ном зааха нилээд дүй дүршэлтэй болонхой (һурагшадынь өөһэдөө хүдэлмэрилжэ һуранхай, тайлбарилан бэшэхэ, болбосоруулха ба хүмүүжүүлхэ асуудалые нэгэн доро үнгэргэнэ гэхэ мэтэ).

Тиимэһээ һурагшадынь буряад, ород хэлэн дээрэ уншаха, бэшэхэдээ бэрхэ тоо бодолгошье тордиһогүйгөөр бодожорхидог болонхой.

Татьяна Дагбаевна һурагшадта ном заахадаа, хүмүүжүүлгын асуудалда тусхай анхарал табидаг юм. Хэшээлдээ таарамжатай мэдүүлэлнүүдые үгэхэ гэжэ оролдодог. Жэшээнь: «ниитын зөөри һурагша бүхэн хямгадаха ёһотой. Пионернүүд ариг сэбэрые ходо сахидаг. Тэдэнэр дүү нүхэдтөө туһалдаг. «Эрхые һуранхаар, бэрхые һура!» Дулмымнай эжы эрхим һаалишан болонхой» гэхэ мэтэ.

Хэшээлэй һүүлээр Татьяна Дагбаевнатай хөөрэлдэхэдэ, иигэжэ хэлээ һэн: «һургалга хүмүүжэлгэ хоёрые адляар ябуулха гэжэ оролдоноб. Һурагшадай хубсаһа хунарһаа эхилээд, тэдэниие тойроод байһан бүхы юумэн хүмүүжүүлгэдэ ехэ удха шанартай...» Тон зүб! Тиимэһээл энэ (гурбадахи) класста ариг сэбэр һайнаар сахигдана. Ханада хадаатай юумэнүүд—булта болбосоруулга. хүмүүжүүлгэдэ хабаатай байна. Жэшээлхэдэ: «Зүбөөр, сэбэрээр бэшэ!». «Иимэ номуудые унша» гэхэ мэтэ.

Татьяна Дагбаевнагай ажал хүдэлмэритэй танилсаад байхада, аяар холын Аха нютагта арад зоной хэрэгэй түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо, коммунизмда ажаһууха зониие бэлдэжэ байһан арюун һайхан сэдьхэлтэй арадай багша юм байна даа гэжэ өйлгоо һэм.

Б. Батоев.

Аха—Улаан-Үдэ.

Унтаршагүй зориг, үнэн зүрхэнэй хүсэл

Үшөөтэйхид Константин Самбуевич Доржиевай мотоколяскаараа ябахыень харабад, заатагүй зогсожо уулзадаг заншалтай. Тиингүй яахаб, нүхэр Доржиев колхозникуудай дунда хүндэтэй агитатор. Хүн бүхэн энэ агитатортай хөөрэлдэхэдөө һанаа сэдьхэлээ ханадаг, хүсэлөө бадаруулдаг. Тэрээндэ ехээр этигэдэг гээшэ. Коммунист Константин Доржиев иимэ ехэ нэрэ хүндэ, зол жаргалые өөрынгөө эдэбхи үүсхэлээр, оролдолго хэшээлээр олоо. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай 1-дэхи группын инвалид. Иимэ хүнэй арад зонтойгоо адли тэгшээр, шадал соогоо ажаллажа байхадань баярламаар.

Мүнөө Константин Доржиев хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэ боложо, Дээдэ-Үшөөтэй тосхондо газетэ, болон журналнуудые эдэбхитэйгээр тараажа байна. Энэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдана. Газетэ болон журналнуудые тараалгадань, тэрэнэй агитатор байһан дүй дүршэлынь горитойхоноор туһалдаг юм. Константин Самбуевич Доржиев эдэ үдэрнүүдтэ хүгшэд, үбгэдые суглуулжархёод, газетэ, журналнуудһаа һүүлшын һонинуудые уншажа байхыень харахат, үгы гэбэл, элдэб гоё зурагуудтай журналнуудые дэлгэжэрхёод тэрээн тухай тайлбарилан хөөрэжэ байхал. Иимэ һонин журналнуудые захингүй яажа үлэхэбши.

Хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэ нүхэр Доржиев Дээдэ-Үшөөтэй тосхоной колхозникуудай дунда 400 гаран хэһэг газетэ, 300 шахуу журналнуудые тараагаа. Дээдэ-Үшөөтэй нютагта газетэ ба журнал захяагүй айл үгы тооной. Газетэ, журналнуудые тараалгадань ниитын түлөөлэгшэд, артелиин партийна болон комсомолой организацинууд туһална .Тэдэнэй гаргаһан «Айл бүхэндэ газетэ ба журнал» гэһэн уряалые колхозникууд нэгэн һаналаар дэмжэнэ.

Зарим колхозникууд 40—70 түхэриг хүрэтэр газетэ ба журналнуудые захина. Ниитын түлөөлэгшэ Константин Доржиев өөрөө 41 түхэригтэ захил хэжэ, жэшээ харуулаа. Тиихэдэ колхозой главна инженер Н. Бужанаев 71 түхэригтэ захил хээ. Шофер Л. Лубсанов 2 газетэ, 6 журнал захяа. Хонишод С. Абашеев, А. Дандаров гэгшэд тус тустаа 36 түхэригэй, һаалишан Е. Дашиева—24 түхэригэй газетэ, журналнуудые бэшүүлбэ.

Иимэ жэшээнүүдые үшөөшье олоор тэмдэглэжэ болохоор. Энэ хадаа Үшөөтэй нютагай арад зоной ажабайдалай культурна, талаар хүгжэжэ байһаниень эли тодоор гэршэлнэ.

Дээдэ-Үшөөтэй нютагта республикын газетэнүүд урда жэлэйхидэ орходоо бүришье олоор тараагдаба. Колхозникууд 300 гаран хэһэг «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдые захяа. Хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэ К. Доржиев захилаа үргэлжэлүүлһээр. Энэ хадаа коммунистын үнэн сэхэ ажалай үрэ мүн.

Б. Чагдуров.

...Партийна комитедүүд...дбэриие һайн мэдэхэ, ...ндэтэй, шадабаритай. ...шэлтэй хүдэлмэрилэг...жүүлэгдээ.

...хэн хубилгалтын эсэс...лэдбэриие, хүнүүдые ...дэхэ болоод байхадаа ... партийна комитедүүд, ...ацинууд ажахын бай...ын шиидхэхы участо...... кадрнуудай дунда ...г хүдэлмэреэ нилээд ...улаа, тэдээндэ бодото ...жа үзүүлдэг болоо. Зү... талаар хэгдэхэ хүдэл...өөл ехэ.

...й ажахын хэмжээнэй ...һон, наука, техникын ... түргэнөөр хүгжэһэн, ...риин-техническэ зо...дай орёо оньһон бо...шар предприяти, ба...дые, колхоз, совхо...тусхай һургуулитай, ...алай дүй дүршэлтэй ...рилэгшэд, тэрэшэлэн ...абаһан хэрэгээ һай...годог, хүнүүдэй дунда ...г бодото хүдэлмэриие ...г, габшагай шударгы ...шэд толгойлхо ёһо...н эрилтэ табина.

...лхэдэ Донецкэ об... предприятинууд бо...лтануудта жиирэй хү...шэдөөр олохон мэргэ...й хүдэлжэ байһыень ...гэжэ хэлэмээр аал. ...ура тусхай һургуули...ниган хүнүүд инже...игүүдэй тушаал эзэл...нэй гурбанайнь нэгэ ...ститудууд болон тех...тэ һурадаг байха юм.

...шье мэдэһээр, хүтэл... тушаал даажа бай...ай һургуулигүй хүнүүдые хүдэлмэриһөөнь хамаагүйгөөр сүлөөлжэ болохогүй бшуу. Һургуулигүй аад, олон жэлдэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй дунда үйлэдбэриин гайхамшагта, оюун бэлигтэй олохон эмхидхэлшэд бии. Тэдэниие дэмжэхэ, тусхай эрдэм шудалхадань тэдээндэ туһалха хэрэгтэй. Эмхидхэлэй шадабаригүй зарим хүнүүдэй хүтэлбэрилхы тушаалда удаан саг соо байгаад, ажал хэрэгээ эсэстэнь хүрэтэр унагааһан хойно тэдэниие ажалһаань сүлөөлхэ гэһэн иимэ таарамжагүй ябадалые саашадаа яашье тэсэхын аргагүй.

Энэ хадаа илангаяа хүдөөгэй парторганизацинуудта хабаадана. Хэнэйшье мэдэһээр, түрүү олон колхоз, совхозуудай хажуугаар гээгдэнги, экономическа талаараа һула ажахынууд манайда үсөөн бэшэ бии. Эдэ ажахынууд нэн түрүүн яахадаа гээгдэнэб гэхэдэ, тэдэниие удаан саг соо үүсхэлгүй, гүрэнэй туйлай ехэ туһаламжые ухаансараар хэрэглэжэ шададаггүй, арга нөөсэнүүдые ашаглажа, эрдэм ухаанай туйлалтануудай, түрүү дүй дүршэлэй үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриие эмхидхэжэ, хүнүүдтэй хүдэлжэ шададаггүй хүдэлмэрилэгшэд толгойлдог байһан гэхэ гү, али мүнөөшье хүтэлбэрилжэ байдаг. Гээгдэнги колхоз, совхозуудай байха шалтагаан манайда огто байхагүй. Хэрбээ иимэ ажахынууд бии байгаа һаа, энэ хадаа кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриин орхигдошоһоной, зарим ушарта тэдэниие шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаһанай гэршэ мүн болоно. Жэшээлхэдэ, Молдавиин Фалештын үйлэдбэриин управлениин «Путь Ильича» колхоздо арбан жэлэй турша соо 12 түрүүлэгшэнэрэй һэлгэгдэһэниинь энээгээр лэ тайлбарилагдана ха юм. Теэд иимэрхүү баримтанууд бусадшье республикануудта үзэгдэнэ.

Кадрнуудые шэнжэлгэ, дэбжүүлгэ болон хүмүүжүүлгэ— партийна организацинуудай, тэдэнэй хүтэлбэрилхы органуудай түрүүшын уялга мүн. Политическэ болон ажал хэрэгэйнь шэнжэ шанараар хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ленинскэ гуримые хэлбэришэгүйгөөр сахиха гэһэн эрилтэ партимнай табидаг. Ямаршье хүтэлбэрилэгшын ажал ябуулгын гол сэгнэлтэнь хооһон саарһан, найдуулга бэшэ, харин тэрэнэй хэһэн хүдэлмэриин бодото үрэ дүнгүүд болоно. Кадрнуудта табигдадаг эрилтые эрид дээшэлүүлхэ, шэнэ юумые дэмжэдэггүй, ажал хэрэгтээ хамаагүй, түлюур хүтэлбэрилэгшэдые һэлгүүлхэ, партийна болон гүрэнэй журам эбдэгшэдтэй, хүниие мэхэлдэг, һаймһардаг, худал тоо мэдээ үгэдэг, албан хойрог хүнүүдтэй эбсэшэгүй тэмсэл ябуулха хэрэгтэй.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, залуу, эршэмтэй шамбай эмхидхэлшэдые хүтэлбэрилхы тушаалда зоримгойгоор дэбжүүлхэ шухала. Тингэхэ зуураа хуушанай, дүй дүршэлтэй болон залуу кадрнуудые зүбөөр тааруулан табиха хэрэгтэй. Манай экономикын габшагай фронт—химическэ промышленностиин предприятинууд болон барилгануудта хэрэгтэй болохо хүдэлмэрилэгшэдые анхаралтайгаар шэлэн олохо гээшэ онсо шухала удхатай.

Кадрнуудта ехэ эрилтэнүүдые табиха зуураа, партийна организацинууд тэдэнэй идейно-политическэ хүмүүжүүлгэ тухай, ажалайнь мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, техническэ болон экономическа эрдэм һургуулииень үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ тухай саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха уялгатай. Хүтэлбэрилэгшэ бүхэниие ажал хүдэлмэридөө Ленин шэнгеэр хандадаг болгохо шухала. Хүнүүдтэ анхаралтай, Ленин шэнгеэр шууд сэхэ байха, хүнүүдтэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандаха, хайхарамжатай, даруу зантай байха, хододоо хүнэй дунда ябалсаха, идейно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тэдэнэй дунда ябуулха—эдэ бүгэдэ хүтэлбэрилэгшын шэнжэ шарайе тодорхойлдог.

Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха хүдэлмэри, тэдэниие коммунис үзэл сурталаар, даажа абаһан хэрэгэйнгээ түлөө парти болон арадай үмэнэ ехэ харюусалгатай байхаар хүмүүжүүлгэ — бүхы парторганизацинуудай эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол зорилго мүн. Энэ хүдэлмэри саг зуура хэгдэхэ бэшэ, харин саг үргэлжэ, бодомжотойгоор, коммунис байгуулалтын зорилгонуудта харюусамаар ябуулагдаха ёһотой.

„Шадамархан" эгэшэ дүүнэр, шал дүлии ноёд тухай

ФЕЛЬЕТОН

Мухар-Шэбэрэй тэнгэри сэлмэг,
Боро харяа таһарна.
Түрүүшын мүшэд үлэ мэдэг.
Түргэ түргэн эмнинэ.

Тосхоной хотогор гудамжаар
Томохон мэшээг үргэлһэн
Томоотойхон хоёр хүн
Тоб-тобхон алхална.

Уухилна, аахилна, яарана,
Удааржа огто болохогүй.
Даажа ядан гаарана
Дан хүндэнь аргагүй.

— Хэсүү хүшэр, эсээб, Анна!
— Хэлээ хаза, түргэлэ, Нина!
Гэһэн мэгдүү үгэнүүд
Гэнтэ гэнтэ дуулдана.

Харанхы һүниин хүшэгэ доогуур
Хатаралдаһан тэрэ хоёрые
Үргэлһэн тэрэ мэшээгтэйнь
Үзэе, харая, шагная.

**

Нина, Анна Давыдовтан
Нилээд эбтэй эгэшэ дүүнэр —
Андрияновна алдар
солотойнууд
Аймагай түбтэ ажалтайнууд.

Ниитын хоолой газарта
Нинэнь эгээл түрүүлэн,
Ажалай хуудаһа һэхэн.
Ажана түбхинөө гэлсэдэг.

Эдир залуушье һаа, Нина
Эльбэ, албан мэхэтэй һэн.
Эдеэ шанагшые аргадаад,
Эхилээ гэлсэдэг «ажалаа»

Гутаһан мяхан хэршэгдээд,
Гуляш, котлет болгогдоо.
Орондонь шэнэхэн мяхые
«Олзолоо» өөреэ Нинэмнай.

«Түрүүшын алхам» бирагүйдэн,
Түргэн ажалһаа хаюулаад,
Альбан мэхэтэй Нинэхэн
Аннаяа мэнэл тухираа.

Адлил гайтай байһандаа
Аннашье үни тогтоогүй.
Ажалшадые бүдүүлигээр
мэхэлжэ,
Арай удаан шадаагүй .

«Шадамархан» эгэшэ дүүнэр
Шангахан «суутай» болоо һэн.
Худалдаа наймаанай газарта
Харагдахаяашье болёо һэн.

**

Марк Романович Максимов,
Манай ехэ дарга.
Мухар-Шэбэрэй сельпогой
Мундуу томо ноен.

Хулгайшад, мэхэшэд хамаагүй
Худалдаа наймаанда хүдэлэг
лэ!

Марк Романович һанаа амар,
Маргадаггүй, шиидэнги.

«Самообслуживани» магазинда
Сугларaa ёһотой мэхэшэд
Үнеэхил хоёр Давыдова,
Үшөө гурбадахинь—Носкова.

Эхилээ ажалаа гурбуулан,
Эхилээ мэхээ хамтуулан.
Зуугаад килограмм крупа
Зооголоо хоёр Давыдова.

Гүрэнэй зөөри мэшээглээд,
Гэртээ хатараа хоюулан.
«Хүнгэн олзын» хүндэшье һаа,
Хүшэтэй юм эгэшэ дүүнэр.

Носкова баһаш дутаагүй
Нэрэ, һэшхэлээ мартанхай.
Далаад килограмм крупа
Даамгайхан шэнгээгээ.

«Самообслуживани» магазинда
Сугларaa ёһотой мэхэшэд.
Адяарай саана—архи,
Абдар соо—талхан.

Танил тала аргагүй,
Таажа мэнэд эмнихэ.
Аймаг соошье олдохогүй
Архи, талха абаашаха.

Марк Романович өөрөөшье
Маргангүй иишэ ерэдэг һэн.
Харахан шэлтэйе, бүтүүхэн
Хармаангалаад гарадаг һэн.

**

Мухар-Шэбэрэй аймагай
Худалдаа наймаанай ноёд,
Марк Романович Максимов,
Еши Раднаевич Ламажапов!

Гэрэлтэй кабинет соогоо
Гэгээн зүүдэ харана гүт?
Шалтаг билтагаа дурдаад лэ,
Шал дүлии болоно гүт?

Милициин таһагайхид
Мэдээ үни үгөө һэн .
Харин манай дарганар
Хашалгүй, һанаа амар.

Худалдаа наймаанда шурғаһан
Хулгайшад яаһан олон бэ?
Арбаад хүнүүд мүнөө
Арадай сүүд хүлеэнэ.

Давыдовтан шэнги мэхэшэдые
Дан өөгшэлөө гээшэлтэ!
Шал дүлии байһандатнай
Шангахан хэмжээн хэрэгтэй!

Б. ЖАМБАЛОВ.
Г. ДАШАБЫЛОВ.

Тамхинай утаан

Лопсон ТАПХАЕВ

(Үхибүүдтэ зорюулагдаһан рассказ)

Слава гэртээ гансааран үлөөд, номоо үзэжэ һууба. «Гэрээ һайнаар һахяад һуугаарай»,—гэжэ захяад, эжынь ажалдаа ошоо. Харин баабайнь аяар долоон хоногоор командировкодо гарахадаа: «Эжынгээ үгэ дуулаад байбалшни, хоёр мөөртэй заахан велосипед абажа үгэхэб»,—гэжэ хэлээ һэн.

Слава 3-дахи класс соогоо журам һайнтай, томоотой һурагшадай нэгэн юм. Гансал һаянай, 5-дахи классай эгээ тоомгүй Балдантай нүхэсэжэ эхилһээр, баһа тоомгүйшэг, заримдаа аляархаад абадаг болошоо. Тээмэндэ Балдантай хүнэй тахяа шулуудажа байһаар эзэндэнь хараалгажа һалаа һэн. Мүнгөөр хана сохижо наадая гээд Балдан һаладаггүй, юуб гэхэдэ, балай шадалгүй Славын мүнтые шулахада бэлэн ха юм.

Иимэ муу һанааень Слава хаанаһаа таахаб даа. Харин Балданда санаяа хухалуулаад, өөрөө хухалжархёоб гэжэ эжыдээ хэлэһэн, нүхэрөө аршалһаншье байха. «Үгы даа, юрэдөө, энэ Балдантай нүхэсөө һаа, һайн юумэ руу орохогүйб»—гэжэ Слава заримдаа һанадаг. Теэд Балдан элдэб фонарь, юу хээ харуулаад, һамаргаад, Славые ишэ тиишэнь дахуулаад ябашадаг юм. Илангаяа Балданай аяг ааша, ама хамараа жуумалзуулхань Славые һонирхуулдаг.

Мүнөө Балдан үүдэ ороод, һэмээхэнээр: «Гэртэш хүн үгы гү?»—гэжэ һураба. «Үгы»,—гэһэн харюу дуулахадаа, зориг ороод, газаа ябаһан шэнти дурааараа болошобо. Диван дээрэнь хэсылдеэдшье хэбтэнэ. Гэрэй эзэн хүн хадаа Слава: «Бү тиигэ, бү иигэ... багшадаш хэлэхэб, баабайдаш хэлэхэб»,—гэхэ мэтээр заһана.

— Ай, тиихэбши, басагаашха, —гэжэ Балдан Славые эшээгээд, бүри ехээр шууяжа, нээргэжэ ороно.— Басагад лэ ута хушуутай хадаа хобложо байжа гүйлдэдэг. Хоблоо болболшни «басагаашха» гэжэ нэрэ үгэжэрхихэб. Гоё гү?

Хэн ингэжэ нэрлүүлхэ дуратай байхаб даа. Тиимэһээ Балданай бүхы аяг аашые Слава тэсэхэ баатай болоно бшуу.

— Оо, харыш, тамхи олооб. «Беломор»,—гээд Балдан нүгөө таһалга сооһоо гүйжэ ерээд, Славые зуруул бэдэрэлсэ гэбэ. Зуруул оложо тамхяа аһаагаад, ехэ хүн шэнгеэр татасагааба.

Утааень хоолой руугаа татаад, үни болгожо болгожо, һөөргэнь хамараараа гарган, галтай папиросоо аман соогоошье хэжэрхинэ.

Эдэ бүгэдэнь Славада һонин шэнгеэр үзэгдэжэ, гэрэйнгээ даабари хүсэд дүүргэнгүй, Балданайнгаа эди шэдеэр һамааршаба.

Балдан шэнэ папирос аһаагаад:

— Слава, тата,—гэбэ,—тамхи татажа шадахагүй эрэ хүн байдаггүй.

— Үгы, би амандаашье хэжэ үзөөгүйлби,—гэжэ Слава арсахаа һэдэбэ.—Эжы хараахa.

— һэ-һэй, эжы харааха... Эрэ хүн бэшэ ха юмши даа, эжыһээ айхадаа. Гэртэхиюлдээ харуулха һэн гүш. Хоргодожо байгаад татахаш.

Минии эжы хараашье һаа, яахашьегүй. Гансал баабай... «Ай-ё-ёо» — гэжэ Балдан олон табые шашажа байгаад, Славын тамхи татахыень баалаба.—Нэгэ, хоёр татаад байхадаа, һурашахаш. Тата. Тата. Вот, тиигээд һоролши.

Слава һорохо бүридөө хахана, сасана. Аман соонь муухай амтан гутаад, бөөлжэһэниинь хүрэбэ. «Ойг, ойг!»—гээд охижо ороно. Тиихэ бүридэнь Балдан:—Үшөө һоро, саана, уушхандаа хүрэтэр һоро,—гээд һаланагүй.

Газаагуур хүнэй бүүдэгэшэлдэхэдэ, эжынь ерэбэ гэжэ һанаһан Балдан арилба. Теэд Славын досоо бүри муу боложо, тархинь эрьеэд, диван дээрэ унашаба. Нюдэн соонь бүхы юумэн худхаржа, ногоон, шара, улаанаар һолонготон харагдаба. Гэрынь уһан соо байһан онгосо мэтэ хэлбэлзээд, мэнэ мэнэ хүмэришэхээе байһандли үзэгдэнэ. Үһээнь намхалзана хэбэртэй, баһа эрьелдэнэ. Хэбтэһэн диваниинь онгосо болоод тамаршана хэбэртэй. Тиигээд хүмэришэбэ ха. Хаанаһаашьеб, айхабтар заамагар аматай, ногоон нюдэтэй сурхай бии болоод, гарынь шүүрэбэ ха.

Гэнтэ Слава мэдэхэдээ, зүүн тохоногойнгоо халуу урьяжа, айхабтар хордожо байхые ойлгобо. Гэрээрнь дүүрэн утаан. Тугаарайхи тамхинайнь утааһаа бүри үмхэй, хахажа үхэмэ хара утаан диванайнь бүдһөө гаража байба. Диванайнь хахад хажуу галда абташанхай. Галынь Славын хамсыда хүрэжэ, гарыень дүргэжэ байгаа.

Слава айһандаа доошоо унашаба. Үндыхэ гэхэдэ, амилха аргагүй үдхэн утаан. Шууд гэжэ доогуур мүлхин, газаашаа гарахадань, хамсыдахи галынь айхабтараар хүүен һүжэрөөд, бүхы бэеынь дүргэхөөр һэдэбэ. Слава саһан соогуур хүльбэржэ унтараагаад, самсаа тайлажа хаяхадань, һургуулиинь гимнастёркоһоо уригдашаһан хэһэгүүд үлэбэ. Нюсэгөөр газаа байхань — хүйтэн, гэртэнь— түймэр. Яаха бэлэй?!

Слава хэды соо яахашье мүрөө оложо ядан, бархиржа байтараа, үүдээ сэлижэ хаяад, хахархай самсаа гартаа баринхай, мүнөөхил мүлхиһэн хэбээрээ дивандаа хүрэтэр ошобо. Мүноо диваниинь хуу галда абташанхай, түймэрэй хүхэ улаан хэлэн оёор дээгүүрнь мүлхижэ ябаба. Слава амяа абажа ядан ябаад, самсаараа гал сохижо ороно. Үүдээр гараһан утаае хүршэ айлнуудайнь обёороогүй һаа, яаха һэн бэ?—тэрэнь мэдээжэ. Хүршэнэрэй гүйлдэжэ ерэхэдэ, бишыхан хүбүүнэй утаан соогуур бүүдэгэнээд унашаһань харагдаа һэн.

Слава больница соо солоо оробо. Гарынь, тархинь, бүхы бэень сагаан бинтээр орёогоотой. Хүдэлхэшье аргагүй болошоод: «Юундэ намай хүлижэрхёобта?»—гэжэ Слава нюдөө нээһээр асууба. Эжынь этигэжэ ядангяар энеэбхилэн, асуудалданьшье харюусангүй: «Хүбүүмни амиды, хүбүүмни амиды!»—гээд һүхиржэ байгаа бэлэй.

Түрүүшээр юунэйшье болоһые ойлгоогүй Славада энэнь гайхалтай байба. Теэд байтараа Балданай шомбогорхон урал, «тата, тата—эрэ хүн гээшэш» гэһэн үгэнүүд, тамхинай ой гутама муухай утаан, тиигээд дүрэжэ байһан диван... хуу баран хойно хойноһоо һанагдашаба. Илангаяа тамхинай утаан... хаанабдаа, досоонь, мүнөөшье гашуу урьяна. Нюдэнэйнь урдуур сахаригтан дэгдэжэ байһандли болоно. Бэень яатараа хордоою, халуу бусална гээшэб. Үнгэрһэн аюулаа һанаад, мүнөө найдалгүй үбшэн хэбтэһэнээ мэдэрхэдээ, тэсэнгүй уйлаба. Сэдьхэлэйнь хүндэ байдалые эжынь ойлгожо, аргадажа ороно.

— Хүбүүмни эдэгэхэш даа. Мэнэ һургуулидаа ошохош.

Эдэ үгэнүүдээ эжынь ходо дабтадаг байгаа, теэд Слава тиимэ түргэн эдэгээгүй. Эмшэлхын тула хүнэй элүүр арһан хэрэгтэй,—гэжэ врач нэгэтэ хэлэбэ.

Нүхэдынь тэрээнии хаанаһаашье дуулаа һэн бэ, тэрэ үдэртөө больницын үүдэндэ ута сэгшын ээлжээн болон һубаришаба. Тэдэнэр барандаа арһаа үгэхэ байһанаа мэдүүлжэ, врачые гайхуулаа һэн. Мүн Славашье өөрөө иимэ олон, иимэ үнэн нүхэдтэй байһанаа тэрэ үдэр лэ түрүүшынхеэ мэдэрбэ.

— Хэн түрүүшын бэ? — гэжэ врачай самаряан хоолой коридор соо дуулдаадхиба.

— Дондог Доржиев.

— Оошороор орогты. Хоёрдохинтнай?

— Гена Попов...

Славын шагнажа хэбтэхэдэ, нүхэдэйнь нэрэнүүд дуулдажал байгаа һэн. Гэнтэ Балданай хонгёо аад, зориггүйхэн хоолойн дуулдахада, Слава һүрэжэ бодошон алдаба.

— Яанаш? Хэбтэ, хэбтэ. Мүнөөгүүр бодожо болохогүй,—гээд эхэнь хорижо хэбтүүлбэ.

Операцинь хүнгэнөөр үнгэрбэшье, Слава үшөө һара соо хүдэлэнгүй хэбтэхэ баатай болоо. Түрүүшээр эхэһээнь бэшэ, хэнииешье оруулдаггүй байхадань, уйдхартай бэлэй. Үдэр үнгэржэ үгэхэгүй—ута гээшэнь. Хабар болошобо ха, дараансын дуһалнууд шожогонон гоожоно, гулабхаанууд игаажа, борбилоонууд бэеэ заһажа, шаг шуяа табилдана, удангүй халуун оронһоо дууша шубуудшье бусаба хэбэртэй.

«Намгүйгөөр нэгэ хабар эхилшэбэ ха юм даа»,—гэжэ шэбшэн, эдэ бүхы аялга абяануудые Слава һоноор шагнажал хэбтэнэ. Энэ үедэ нүхэдынь түрүүшын шалбаагууд соо онгосо табяад, наадажа ябаа бэзэ...

Үглөө бүхэндэ нүхэдынь тэрэнэй сонхо тоншодог, конфетэ гү, али һонин ном бэлэгтэй ерэдэг һэн. Байтараа, Славын һайжархада, таһалга руунь хүнүүдые табидаг болоо, багшань, нүхэдынь Славадаа шэнэ гараһан темээ заадаг болоо һэн. Теэд Слава гансал Балданиие хүлеэдэг бэлэй. Балдан тиихэдэ Славатай улаан нюураараа золгохые халажа ядан, больницын газаагуур хэды ябадаг байгааб?! Ямар байнаб гэжэ эмшэнһээ һураад лэ, больницын харша дээгүүр дамжажа, холоһоо Славые хараад, сонхо доронь һуужа һуужа бусадаг байба. Хододоо шууяжа, аляархажа ябадаг Балданай гэнтэ иигэжэ һанаа үнөөн болоһон ушарые хэншье тайлажа шадаагүй бэлэй. Балдан эды соо зэмэеэ мэдэржэ, сэдьхэлээ зобожо ябаа ха юм. Иигэжэ ябахань бэрхэтэй болоод, нэгэ үглөөгүүр Балдан больницын сонхо тоншохоо зангаба.

Хоёр нүхэд бэе бэеэ харалсажа харалсажа, гэнтэ баяртайгаар энеэлдэшэбэ. Хоюуланайнь досоо хүхюун хүнгэн боложо, бүри хэзээ хэзээнэйхиһээ эбтэйгээр хөөрэлдэн һуубад. Теэд тэдэнэй гэмээр гараһан тамхинай утаан гал түймэрэй дүлэн хоёр сараагүйгөөр үнгэрөө бэшэ. Славын элүүр бэеые хара шархануудаар зүһэн гараа гээшэл. Слава үшөө нюураа гэрэлдэ хараагүй байба. Харахадаа уйлангүй тэсэхэ гээшэ гү, тэрэнэй зориг лэ мэдэхэ.

Заримдаа үлүү үлэмжэ аляа ааша гаргаһанһаа юугээршье заһаршагүй иимэ алдуу гаража болодог ха юм.

— Энээниие һэргылжэ ябагты, —гэжэ хоёр нүхэд хожомоо хэндэшье хэлэхэ.

ХЭБЛЭЛ ТАРААДАГ НИИТЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ, ПОЧТАЛЬОНУУДАЙ АНХАРАЛДА

«Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци газетэ, журнал, ном тарааха һарын үнгэргэгдэжэ байһантай дашарамдуулан, 1964 ондо «Правда Бурятии» болон «Буряад Үнэн» газетэнүүдые түргэнөөр, олоор тарааха конкурс соносхобо.

Хэблэл тараадаг ниитын түлөөлэгш[...] почтальонууд жэлэй болзороор 200 хэһг[...] зетэ тараабал—10 түхэригөөр, 150 хэһг[...] раабал—7 түхэриг 50 мүнгөөр, 100 хэһг[...] раабал—5 түхэригөөр шагнагдаха.

Хилын саанаһаа

Совет космонавтнууд шагнагдаба

КАТМАНДУ, ноябриин 24. (ТАСС). Совет космонавтнууд Валентина Николаева-Терешкова, Андриян Николаев болон Валерий Быковскиие Непалай хаан Махендра мүнөөдэр ордон соогоо урижа уулзаад, замбуулинай дайда соогуур ниидэхэдээ, эрэлхэг зориг гаргаһанайнь, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри оруулһанайнь түлөө тэдэниие Непалай национальна нэгэдэхи классай орденуудаар шагнаа. Валентина Николаева-Терешковада «Субикхьят Три Саки Патт» гэжэ орден, Андриян Николаев болон Валерий Быковскидо «Супрасидха Прабал Горкха Дакчин Баху» гэжэ орденууд барюулагдаа. Эхэ оронойнгоо үмэнэ сэрэгэй болон гражданска талаар ехэ габьяа гаргаһанай түлөө иимэ орденуудаар Непалда шагнагдадаг байха юм.

Непалай Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Тулси Гири, Непалай армиин дээдэ тушаалта начальнинигууд, тэрэшэлэн СССР-һээ Непалда байдаг элшэн сайд Е. Г. Забродин совет баатарнуудта шан үгэлгын ёһолол дээрэ байгаа.

Совет космонавтнуудай зүгһөө В. Николаева-Терешкова үгэ хэлэхэдээ, дээдэ хайрын түлөө Непалай хаанда баясхалан хүргөө, эдэ шагналнууд хадаа замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар амжалта туйлаһанайнь түлөө бүхы совет арадта үгтэһэн шагнал гэжэ космонавтнууд тоолоно гээд тэрэ хэлээ.

Совет космонавтнууд хаан Махендратай хани ёһоор хөөрэлдөө.

Түүхэтэ документ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 21. (ТАСС). Үндэһэ яһанай али бүхы илгаа гаргалгые усадхаха тухай Ассамблейн деклараци Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэрэй пленарна заседани дээрэ нэрьемэ альга ташалган доро нэгэн дуугаар баталан абтаа. Түүхэтэ документые зуу гаран оронойн түлөөлэгшэдэй һайшааһан ушар Генеральна Ассамблейн 18-дахи сессиин тон ехэ, шухалын шухала туйлалтануудай нэгэн болоно.

Гансахан лэ Урда-Африкын Республикын делегаци дуу үгэлгэдэ хабаадалсаагүй. Тиигэжэ үндэһэ яһанай илгаа гаргаха политикаяа үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Деклараци хадаа иимэ эрилтэ табина. Үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ябадал батадхадаг политикые хүбилгахын, хуули болон гүримүүдые болюулхын тулада бүхы гүрэнүүд үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Тэдэнэр хадаа үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые хориһон хуули баталан абаха, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада хүргэдэг бүдүүлиг заншалнуудтай тэмсэхэ бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Үндэһэ яһанай талаар али бүхы илгаа гаргалга бүрин усадхагдаха зэргэтэй.

Карнеги-Холлдо митинг болобо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 21. ТАСС-ай корреспондент Л. Величанский иигэжэ дамжуулна:

Агууехэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойе, США-гай болон Советскэ Союзай хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 30 жэлэй ойе Нью-Йоркын түрүү үзэл баримталдаг олониитэ үсэгэлдэр тэмдэглээ. Карнеги-Холлдо митинг болоо. Тэрэниие американо-советскэ хани барисаанай национальна совет эмхидхэһэн байна. Концертын ехэ зал соо хүн зон дүүрэтэрээ сугларaa.

СССР-һээ Вашингтондо байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин эндэ сугларһан Америкын ханинарые амаршалхадаа, эб найрамдалые аршалан хамгаалхын түлөө тусгаар харюусалгые Советскэ Союзда болон Холбоото Штадуудта түүхын хүгжэлтэ даалгаба гээд онсолон тэмдэглээ.

Н. С. Хрущевой телеграммые А. Ф. Добрынин уншаа. Советскэ правительствые толгойлогшо суглаанда хабаадагшадые халуунаар амаршалха зуураа, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада зорюулан, совет болон Америкын арадай бүри һайнаар үгэеэ ойлголсодог болохын тулада хэдэг һайн һайхан ажал ябуулгадаа али бүхы амжалта туйлахыень тэдэндэ хүсөө.

Советскэ правительствые толгойлогшын амаршалгын үгэнүүдые митингдэ хабаадагшад нэрьесэ альга ташан угтаа.

Удаань США-гай олониитын ажал ябуулагша д-р Корлисс Ламонт үгэ хэлээ. Мүн эб найрамдал хамгаалха талаар эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй элитэ түлөөлэгшэ Маргарет Рассел, негрнүүдэй хүдэлөөндэ хабаадагша священник Ирл Харрисон митингдэ хабаадагшадые амаршалаа.

Хаанта Россида, мүн залуу Совет Республикада ерэжэ үзэһэн, В. И. Ленинтэй уулзаһан, хожомынь манай орондо олон дахин айлшалһан д-р Джером Дэвис үгэ хэлэһэн байна. Экономико, наука болон культурые хүгжөөлгэдэ, социальна тааруугүй байдал усадхалгада, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэдэ Советскэ Союзай угаа ехэ амжалта туйлаһан тухай Дэвис хөөрөө.

СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Н. Т. Федоренко, скрипкашан Давид Ойстрах, СССР-эй Медицинскэ наукануудай академиин президент Н. Н. Блохин түрүүтэй советско-американска харилсаануудай институдай бүлэг гэшүүд митинг дээрэ мүн лэ байлсаа.

СССР-эй туһаламжаар

МОГАДИШО, ноябриин 20. (ТАСС). Һүнэй комбинадай барилгын эхилһэнэй тусхай ёһолол Сомалиин Республикын ниислэл шадар үсэгэлдэр болоо. Энэ комбинат барилгада Советскэ Союз туһаламжа үзүүлхэ юм.

Могадишо городой хэдэн зуун хүн зон, Сомалиин правительствын түлөөлэгшэд, СССР-эй посольствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, совет мэргэжэлтэд, барилгын хүдэлмэришэд, нютагай болон гадаадын оронуудай журналистнууд ёһолол дээрэ байлсаа.

Сомалиин Республикын промышленностиин болон худалдаа наймаанай министр Ибрагим Осман Фод баярай оршон байдалда комбинадай һуурида түрүүшын шулуу табяа. Советскэ Союзай һайн һайхан сэдьхэлэй туһаламжые бидэнэр үндэрөөр сэгнэнэбди, энэ туһаламжын түлөө гүнзэгы баясхалан хүргэнэбди гээд министр хэлээ.

СССР-һээ Сомалиин Республикада байдаг посольствын советник М. М. Заруханьян харюугай үгэ хэлэхэдээ, тус барилга хадаа хүгжэжэ байһан залуу орондо национальна мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэнь, экономикоёо дулдыданги бэшэ болгохо хэрэгтэнь туһалха гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Конституцида харша декредүүд болюулагдаба

БУЭНОС-АЙРЕС, ноябриин 21. (ТАСС). Коммунистнуудта эсэргүүгээр зорюулагдаһан элдэб декредүүд «конституцида харша байна» гэжэ Аргентинын ниислэлэй сүүдэй засагаархид соносхоо. Хүнэй эрхын түлөө тэмсэл хэдэг Аргентинскэ лигиин байшангые нээхэ заабари үгтэһэн байна. Урда тээнь энэ байшан нээлгэ хоригдоһон байгаа бшуу.

ГУЛАРТ:

„Шэнэдхэлгэнүүд хэгдэхэ"

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРЭ, ноябриин 21. (ТАСС). Бразилиин гадаадын үри 3.800 миллион доллар болоно. Тэрэнэй хахадһаа ехэнь 1965 он хүрэтэр түлэгдэхэ ёһотой юм. Бразилиин газаа тээшэнь худалдадаг продуктнуудай сэн тон ехээр унажа байнхай.

Бразилиин газаа тээшэнь худалдадаг продуктнуудай гурба шахуу дахин—1954 ондо 4,3 миллион тонно байһанаа, 1962 ондо 12,4 миллион тонно хүрэтэр нэмэһэн байгаашье һаань, энээнһээ ороһон мүнгэн олзонь тус үе соо 1.562 миллион доллараһоо 1.214 миллион доллар хүрэтэр хороо. «Сэнгэй иимэ ехээр уналга хадаа мүнгэн сангай талаар бидэндэ тохёолдодог бэрхэшээлнүүдэй гол шалтагааниинь болоно» гээд «Маншете» журналда интервью үгэхэдөө, президент Гуларт мэдүүлээ.

Хариин оронууд бидэнһээ улам бүри ехэ хэмжээнэй эд бараа абаха тудамаа, улам бага түлөөһэ түлэдэг боложо байна. Маанадта бэрхэшээл тохёолдуулһанайнгаа түлөө харюусалгаһаа тэдэнэр зайсажа шадахагүй гээд президент онсолон тэмдэглээ.

Оронойнгоо дотоодын экономическа болон мүнгэн сангай байдалай мүн лэ ехээр муудаһан тухай тэрэ тогтожо хэлэһэн байна. «Бүри һаяар саарһан мүнтэнэй үнын унаха аюул бии» гээд президент хэлээ.

Эрьесэдэ ябадаг саарһан мү[...] хэмжээн 1961 оной эсэстэ [...] миллиард крузейро байһанаа [...] үедэ 738 миллиард крузейро [...] тиигээд жэлэй эсэстэ 850 ми[...] крузейро хүрэтэр нэмэхэ [...] «Иимэ эрхэ байдалда ажа[...] һуухын тулада хэрэгтэй болох[...] нүүдэй сэнгэй жэлэй тур[...] 100 процентээр нэмэхэ байһ[...] гайхалтай бэшэ» гээд Гуларт [...] гэлжэлүүлэн хэлээ.

Тохёолдоод байһан оршон б[...] һаа уламжалан хубисхалай [...] аюул бии гэжэ онсолон тэм[...] зуураа, «революци холын [...] үгэ байхаяа болёо», «революц[...] даа юрын уряа бэшэ», харин [...] тоор бэелхээр хэрэг болоо гэ[...] ларт хэлээ. Гол шухала шэн[...] гэнүүдые хэхын тулада али [...] хэмжээнүүдые абахыень үр[...] бүхы эрхэтэдтэ, мүн шэнэдхэл[...] дые бэелүүлхэ үүргэтэй хү[...] тэрэ хандаһан байна.

Шэнэдхэлгэнүүдые хэзгү[...] оромнай саашадаа хүгжэн д[...] шадахагүй гээд тэрэ тэмдэглээ, [...] нөөнэй эрхэ байдалда таряаша[...] ной ехэнхи хубинь юумэ худа[...] абаха аргагүй боложо байнхай. [...] дөө ажахын түүхэй эдэй [...] дээрэһээ промышленна үйлэ[...] унаха аюул бии. «Шэнэдхэл[...] заабол хэгдэхэ, энээндэ хэнш[...] жэглэжэ шадахагүй байна» [...] президент хэлээ.

Курдистанай демократическ[а] партиин мэдүүлгэ

КАИР, ноябриин 21. (ТАСС). Каир ошоод байһан Курдистанай демократическа партиин түрүүлэгшэ Шаукат Акрави хэблэлдэ толилхын тулада иимэ мэдүүлгэ ТАСС-ай корреспондентдэ үсэгэлдэр дамжуулан үгөө.

Курднуудай революционно хүдэлөөн хадаа аха дүү арабууд болон курднуудай хоорондоо дайлалдажа шуһаа адхаруулгые хододоо буруушаадаг байһан юм. Революционно Курдистанай хүтэлбэрилэгшэд курднуудай асуудалые хүсэ хэрэглэнгүйгөөр, амгалан ёһоор шиидхэхээр хододоо бэлэн байдаг юм. Тэдэнэй энэ эрмэлзэлгэ революциин ударидагша Мустафа Барзаниин мэдүүлгэнүүд соо, Курдистанай демократическа партиин мэдүүлгэнүүд соо эли тодоор найруулан хэлэгдэһэн байгаа.

Ирагай Курдистанай газар дээрэ уршагта муухай шуһа адхаруулгын дайнай һүжэрһэнэй түлөө зэмэтэй баасистска засаг түрын унагаатдаһанда курднуудай революционно хүдэлөөн баясана. Тэдэнэй үүсхэһэн байлдаанай үедэ ямаршье гэм зэмэгүй хэдэн түмэн хүн ал[...] байха юм. Революционно [...] тан хадаа маршал Ареф тү[...] Ирагай шэнэ хүтэлбэрилэг[...] үгэеэ ойлголсохобди, курд[...] зүб зүйтэй эрилтэнүүдые [...] шадахаар курднуудай [...] шиидхэгдэхэ, шуһа адхаралга[...] табигдаха, баасистнуудай м[...] һан иракско-курдска аха [...] харилсаан дахяад һэргээгдэх[...] революционно Курдистан на[...] Шэнэ хүтэлбэриин шэнэ таат[...] жээнүүдые абаха байгаа һаа[...] дэнь өөрынгөө үнэн зүб [...] шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг. [...] аюултай байдалда оролгоһоо[...] хын тулада харилсаа холбоо [...] гуулхаар хүсэд бэлэн байдаг [...] нуудай зүгһөө дэмжэгдэхэ [...] ниинь сохомтой. Ирагай гүра[...] тор гү, али арабуудай нэгэд[...] тор автономито байдалтай [...] ябадалда үндэһэлэн, Курдын а[...] национальна эрхын хүндэлэгд[...] болоо гээшэ һаань, ямаршье зо[...] хы засаг түрэ Ирагта аюулгүй [...] тууритай байжа шадахагүй.

Нюуса зүблөөн болобо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 20. (ТАСС). «Зүүн-Урда Азида США-гай шэнэ нэгэдэмэл, дипломатическа болон сэрэгэй стратеги зохёохо» тухай асуудалаар Гонолулада мүнөөдэр нюуса зүблөөн эхилээ гээд ЮПИ агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

США-гай гүрэнэй секретарь Дин Раск, оборонын министр Роберт Макнамара, штабуудай начальнигуудай комитедэй түрүүлэгшэ Максуэлл Тэйлор гэгшэд зүблөөндэ хабаадалсана.

Урда Вьетнамдахи байдал тухай элидхэл хэхын тулада США-һаа Урда Вьетнамда байдаг элшэн сайд Г. Лодж, Америкэһээ Урда Вьет[намда] байдаг сэрэгэй «консультат[...] бүлэгэй командалагша генерал [...] кинс Гонолулада ерээ.

Энэ зүблөөндэ США-гай [...] байшангай, гүрэнэй департаме[...] оборонын министерствын дээгүү[...] шаалта хүнүүдэй хабаадаһан [...] Урда Вьетнамдахи байдалда [...] диин правительствын ехээр [...] гаа зободог болоһон тухай гар[...] гээд ЮПИ агентствын корреспон[...] онсолон тэмдэглэнэ.

Шатар

Анатолий Сумкин— республикын чемпион

Республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Түгэсхэлэй уулзалгын эхилхэдэ Сумкин Бурлаковтай наадаа. Эндэ шатаршан Бурлаков бирагүйгөөр наадажа, үшөө нэгэ очко Сумкиндаа бэшүүлбэ. Мастерта кандидат Власовтай наадаһан Галданов абаһаар доботолгодо оробошье, удаань Власов болгоомжогүйгөөр наадажа, ноёндоо доботолуулһан байна. Тиигэжэ эдэнэрэй уулзалга тэнсэлгээр дүүрэә. Мункоевтой наадаһан Тоглоев абаһаар мориёо үгэжэ, удаа тээнь хүбүүдээрээ доботолжо, хюлгын гол хубиие эзэлбэ. Теэд энэнь амжалта үгөөгүй. Шатаршан Мункоевой «тэнсээбди» гэһэн дурадхал һайшаагдаа. Мүн энэ үдэр шатаршад Самарин—Мадаев, Мельников—Назимов, Казьмин—Цыденов, аха дүү Иннокентий, Петр Бурловтоной уулзалга тэнсэлгээр дүүрэнэ.

Шатаршан Амбаев Давыдовые, Салтанов Черноскутовые шүүгээ. Гармаевтай наадаха болоһон Ушаков мүрысөөндэ ерээгүй. Тиигэжэ Гармаевта бэлэн очко бэшэгдээ.

Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө арба нэгэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөн дүүрэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Анатолий Сумкин хүртэбэ. Энэ мүрысөөндэ нэгэшье шатаршанда шүүгдэнгүй, арбанһаа 9 очко абаһан байна.

Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые 7—7 очкотой болоһон мастерта кандидат Власов («Спартак»), нэгэдэхи разрядай шатаршан Мункоев («Буревестник») гэгшэд эзэлээ. Залуу шатаршан Мункоев энээгээрэ мастерта кандидадай нормо дүүргэбэ. Дүрбэдэхи һуурие 6,5 очкотой болоһон мастерта кандидат Самарин («Буревестник») эзэлээ. Удаадахи һууринуудые тус тустаа 5,5—5,5 очкотой шатаршад Мельников, Тоглоев, Бурлаков («Труд»), Галданов («Урожай») гэгшэд эзэлэнхэй. Бусад шатаршад Ушаков, Назимов, Мадаев, Казьмин гэгшэд 5—5 очкотой болонхой. 13—14-дэхи һууринуудта 4,5 очкотой Черноскутов, П. Бурлов гэгшэд гаранхай. Шатаршад Салтанов, Цыденов, И. Бурлов гэгшэд 4—4 очкотой. Мастерта кандидат Амбаев энэ жэлдэ муугаар наадажа, 3 очкотой боложо, 18-дахи һуури эзэлээ. Һүүлшын хоёр һуурие 2,5 очкотой Давыдов, хоёрхон очкотой Гармаев гэгшэд эзэлһэн байна.

А. Малиев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шатараар Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй һүүлшын наадаанда Бато Мункоев Петр Тоглоев хоёр наадажа байна.

Л. ГАРМАЕВАГАЙ фото.

ЭДЭРМЭГ ТОСХОН

«Зурганай зам» колхоз байһан Эдэрмэг нютаг мүнөө «Первомайский» совхозой түб һуурин. Энэ һуурин һүүлэй үедэ улам үргэдэн, шэнэ, гоё барилгануудаар шэмэглэгдэжэ байнхай. Нэгэ түхэлтэйгөөр баригдаһан байрын 15 гэр бодхоогдобо. Эдэ гэрнүүд уужам, һаруул. Эндэ 8 жэлэй һургуулиин байшан бүтээгдэжэ, мүнөө тэндэ һуралсал эхилээ. Мүн совхозой конторын ехэ байшан бодхогдоо. Эдэ хоёр байшангууд ууралаар дулаасуулагдана.

Совхозой хүдэлмэришэд түб һууриндаа шэнэ клуб барихын тулада ойдо олоороо гаража, мянга гаран кубометр модо отолжо бэлдэбэ. Энэ клуб хаалгын ехэ залтай, библиотекэ болон уншалгын таһалгануудтай байха юм. Культурна, ажаһуудалай үшөө олон шэнэ барилганууд эндэ бодхоогдохоор хараалагдана.

Гадна совхоз малай шэнэ, дулаан байрануудые барья. Медпункт, больница, ветеринарна пункт гэхэ зэргын барилганууд ерэхэ жэлнүүдтэ баригдаха түсэбтэй.

Ш. Цыванов.

Хүбшэдэ 200 ангуушан

Шэмэрүүн хүйтэн үбэлнай ерэжэ, ой тайгада гаража агнуури хэгшэдэй хаһа эхилбэ. Энэ жэлдэ Баргажанай ангуушад агнуурияа ехэ амжалтатайгаар хэжэ байнхай. Бархан үндэр уулын хада хабсагайда агнуури хэдэг үнинэй ангуушан Банай Эрхитуев намарай үедэ 600 гаран ондатрын арһа тушааба.

Эдэ үдэрнүүдтэ Баргажан, Бархан, Дэрээн, Онёо, Ямбуй уулануудта булга, хэрмэ барихаар 200 ангуушад хүбшэдэ гаранхай. Эдэнэр жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25 болотор дүүргэхэ уялга абаһан юм.

Г. Бадмаев.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, урда аймагуудай зарим нютагуудаар бага зэргэ саһан ороха. Баруун хойноһоо һулашагаар һалхилха. Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 12—15, үдэртөө 4—6 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. О. ОЧИРО[В]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редак[...]тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-3[...] отделов: сельскохозяйственного производства и партийно[...] жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и парти[...]ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселько[...]ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и перево[...]дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00583. Зак. № 6427.